

PERSPECTIVA ESCOLAR 18

Publicació de
«Rosa Sensat»

JOM

El noi marginat

Octubre 1977

Í N D E X

EDITORIAL	1
EL NOI MARGINAT	
Introducció	2
1. Les causes immediates del problema	3
La delinqüència, família i barris, per Maria José Pardo.	4
Qui són els joves delinqüents?, per Jaume Funes	8
2. Experiències i reflexions sobre la situació actual de les institucions	11
Breu guia de les institucions existents, del llibre d'I. Bravo, A. Julià i D. Renau	12
L'experiència d'uns educadors, per M.ª Antònia Castellanos i M.ª Isabel Pérez	15
Un estudi en marxa sobre les institucions tutelars de menors, per GEMS (Grup Estudi Marginats Socials)	20
Dels mals tractes a la dominació elaborada, per Faustino Guerau de Arellano	24
3. Possibles alternatives	29
Els col·lectius infantils de l'Ajuntament de Barcelona, per Faustino Guerau de Arellano	31
EXPERIÈNCIES ESCOLARS	
Una experiència a la classe de llenguatge de 4.rt i 5.è d'EGB	35
DIDÀCTICA	
L'ensenyament de la música a segona etapa d'EGB	42
INFORMACIONS I COMENTARIS	
Barcelona: El conflicte de les escoles	49
«IDEARI» del nou equip del MEC	50
NOTÍCIES	52
QUÈ EN PENSEU DE...	59
BIBLIOGRAFIA	61
EL JOC	63

Perspectiva Escolar
Edició i Administració: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat» - Còrsega, 271.
Tel. 228 00 03 - Barcelona-8

18

Consell de Redacció: Montserrat Badia, Rosa Carrió, Biel Dalmau,
Marta Mata, Ramon Prats, Jordi Vives
Director: Jordi Tomàs
Distribució a llibreries: Arc de Berà - Llull, 10-14, B-5
Subscripcions: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat»
Portada i maqueta: JOM i Pere Prats Sobrepere
Fotògraf: Josep Gri
Composició: Fernández, Borrell, 168
Impremta: Gráficas Román, Casa Oliva, 84
Realització tècnica: KETRES. Tel. 253 36 00/09
Dipòsit legal: B. 2.090-1975 - P.V.P. 125 ptes.
Subscripció anual: 920 ptes.

UN COMENÇAMENT DE CURS CAÒTIC

El que molts temíem, però esperàvem il·lusament que no succeís, ha estat un fet. El desgavell amb què s'ha iniciat el present curs ha fet omplir moltes pàgines dels diaris, s'han fet moltes assemblees, manifestacions, reunions i viatges.

Com altres anys (almenys a la «província» de Barcelona), ha arribat el dia de començar les classes sense que s'hagin nomenat tots els mestres. Els edificis que necessitaven reparacions urgents continuen necessitant-les. Als Instituts es comença més tard per les mateixes raons. Ja no parlem d'aquelles escoles que s'havien de construir i no s'han fet.

Es multipliquen iniciatives per constituir equips de mestres a partir de pares i veïns. Els conflictes educatius són convertits en problemes «d'ordre públic». I davant de tot això l'Administració decideix que és el Congrés que ha de prendre les grans opcions de la política educativa. Quan? Ja es veurà. Mentrestant es reconeix que en molts aspectes la normativa vigent ha de ser canviada i es diu, fins i tot, que s'estudien noves formes de funcionament. Però, de moment, la llei és la llei i no ha de ser vulnerada. Qui no hi estigui d'acord que vagi a veure els parlamentaris, que per això estan.

Per aquesta via els conflictes s'agreugen, es creen antagonismes entre mestres i es permet que la gent vinculada a l'antic SEM aprofiti el podriment dels conflictes per fer demagògia.

La situació és difícil perquè el poder continua pràcticament a les mateixes mans, però en canvi la gent té tot el dret a exigir solucions de problemes que fa tant de temps que s'arrosseguen i a reivindicar uns drets fins ara negats. Sens dubte, l'actitud de certes esferes de l'Administració educativa no han ajudat gens a anar prefigurant possibles solucions per demà. El legalisme defensat ha provocat un abandó en la recerca de solucions encara que siguin de compromís, mentre no puguem posar en marxa una legalitat educativa democràtica.

En el moment en què es restableix la Generalitat, per ara només provisional, correm el perill que tots els problemes concrets no resolts puguin ofegar la Conselleria de Cultura, la qual es pot trobar fàcilment sense mitjans i atribucions per donar solucions satisfactòries de forma immediata.

Per això, una tasca prioritària en els propers mesos serà la d'enfortir els òrgans de la Generalitat per tal de consolidar uns instruments de poder que puguin estar al servei dels interessos populars. I si no s'aconsegueix realitzar una política unitària (de la qual ja tenim una bona tradició a Catalunya) que unifiqui totes les forces possibles, les dificultats amb què es toparà podran esdevenir insalvables. Caldrà, sens dubte i entre altres coses, disposar d'alguna forma de pressupost extraordinari, i d'una planificació acurada del traspàs de serveis a mans de la Generalitat, que caldrà fer tan ràpidament i àmpliament com sigui possible.

El noi marginat

Coincidint amb un període de gran vitalitat i alhora de gran conflictiva política i social com el que estem vivint a casa nostra, un nou problema, ja ben present d'uns anys ençà en països culturalment i industrialment més avançats, està prenent forma i ocupant bona part de les notícies quotidianes en la vida de les ciutats: el problema de les agressions al carrer, el del robatori d'automòbils, el de les violacions cada cop més freqüents i la llista innumerable d'actes anomenats delictius i comesos per joves i sovint gairebé infants.

Davant aquests fets dues actituds més o menys explícites conviuen i sovint es contradiuen a nivell individual i col·lectiu. Mig barrejada amb una confusa por als perills que ofereix el carrer, sobretot a certes hores de la nit, sentim la temptació d'atribuir aquesta explosió de violències exclusivament a «un excés de llibertat» (per no dir allò de la diferència entre llibertat i...). I d'alguna forma es presuposa que amb actituds més netament punitives es podria evitar que aquests fets es reproduïssin. Aquesta versió, que enyora també en altres terrenys la repressió en la qual hem viscut durant tants anys, posa l'accent sobretot en la falta individual, per no anomenar-la pecat, i en la creença profunda que l'educació ha de consistir prioritàriament a controlar la vida instintiva que corre sempre el risc de desbordar-se perillosament així que es baixa la guàrdia.

Una altre actitud consisteix a intentar comprendre de forma general l'origen d'aquest fenomen actual, esbrinar quines poden ser les causes immediates i bo i tenint en compte els factors individuals, descarregar la culpa sobre la colla de factors col·lectius que emmarquen la nostra vida.

En les reaccions que desperten els fenòmens de delinqüència tan aviat podem detectar una actitud com l'altre i la temptació de recórrer almenys mentalment a la noció de càstig i repressió com a solució dràstica és sempre present. És per això que voldríem col·laborar a situar millor la sèrie de factors que originen la delinqüència infantil i juvenil, per tal d'ajudar, almenys en el marc del nostre treball quotidià a buscar recursos personals, institucionals i socials que representin una autèntica alternativa als perillosos models repressors que tenim tan profundament arrelats.

Hem enfocat aquest tema, dividint-lo en tres capítols. En el primer s'intenta situar el problema en el marc de les causes més immediates i visibles. En el segon es parla d'algunes experiències i reflexions sobre les institucions que haurien d'ajudar els infants i joves que es troben en perill d'iniciar una carrera de dubtosa fi, i en el tercer capítol exposem breument alguns intents actuals de renovació en algunes institucions.

Les causes immediates del problema

LA DELINQUÈNCIA, FAMÍLIA I BARRIS

per Maria José Pardo

Sembla fora de dubte que aquest fenomen que anomenem «delinqüència juvenil» no és una suma de fatalitats aïllades i individuals, sinó més aviat el resultat final d'un complex procés col·lectiu —encara que prengui concrecions individualitzades, personals— en el qual s'interrelacionen factors familiars, educatius, econòmics i de producció, culturals i ideològics. Per tant, parlar de «barri» i «família» en relació amb el tema de la delinqüència juvenil és una conscient parcialització del tema, útil a efectes de posar l'accent en determinats aspectes del problema. En el meu cas parteixo sobretot d'una reflexió sobre la meua experiència professional a la perifèria de Barcelona i el seu cinturó industrial.

EL PAPER DE L'ESCOLA

D'entrada, quan parlem de «barri» és ben segur que ens referim a un determinat tipus de «barri» en el qual viu una determinada «classe». O dit d'una altra manera: pensem en una «classe» —la classe obrera— condemnada a viure en barris sense cap mena de planificació urbanística, amb una elevada densitat, fruit ben sovint de l'especulació i el «creixement espontani», barris marginats en definitiva del centre de la ciutat i que normalment no són altra cosa que «ciutats dormitori» que tenen com a finalitat poder reproduir, a baix cost, la força de treball. Això no és cap tòpic i qui conegui, encara que sigui superficialment, Nou Barris, Santa Coloma, Badalona, els polígons de l'OSH, Ciutat Badia, etcètera, etcètera, estarà d'acord que és així. Lògicament —amb la lògica del sis-

tema, vull dir— aquests barris estan mancats de serveis i equipaments elementals que tenen molt a veure amb el tema central que ens ocupa, la delinqüència juvenil. Posarem alguns exemples. Una qüestió central, al meu entendre, és la manca d'equipament escolar, però també la mala escolarització, entesa tant en un sentit funcional com de contingut de l'ensenyament, i la proliferació de l'escola-negoci (les típiques «acadèmies» als pisos, que tant sovintegen als barris) per damunt de l'escola-servei. Per altra banda, el barri com a comunitat —o si es vol dir d'una altra manera els sectors més avançats del barri, capdavanters de la lluita per les seves millores— no ha assumit encara, o ho fa molt lentament, els problemes derivats de l'educació, llevat del dèficit físic, de l'existència de nens i nenes al carrer. És ben cert que si l'existència de grups de nois i noies en edat escolar sense plaça pot ser un factor que contribueixi a l'augment de la delinqüència, també els desajustos, les inadaptacions dels nens ja escolaritzats poden produir els mateixos problemes o més greus. El barri, en canvi, és molt més preocupat per l'eliminació del dèficit físic, que és més evident i molt poques vegades entra a plantejar-se els problemes que a l'escola es donen de portes endins.

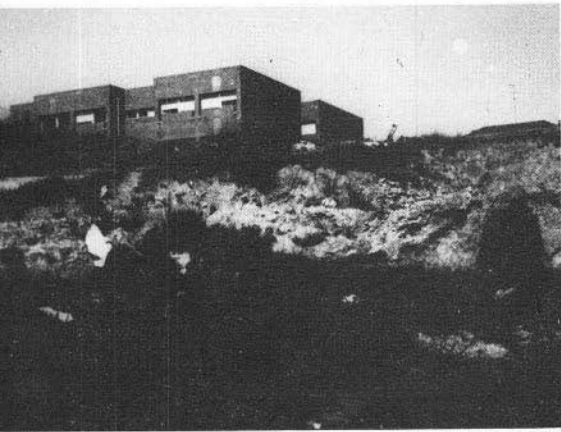
PROBLEMES DE L'ESPLAI

Estretament lligat amb el problema escolar, els nostres barris han de suportar un escandalós dèficit de centres de formació professional i de BUP, condemnant al noi de 14 anys a la inactivitat, a un «oci»

1. Les causes immediates del problema

sense contingut, ja que no es pot treballar —legalment— fins als 16 anys. A Ciutat Badia, per exemple, no hi ha cap escola de formació professional ni cap institut. Aquest any uns 200 nois i noies acaben l'EGB sense que tinguin cap mena de perspectiva de resoldre el seu problema. És evident que situacions com aquesta poden afavorir l'aparició de delinqüents precoços i possiblement involuntaris. Un altre factor a tenir en compte, i encara movent-nos en el terreny genèric de l'educació, és la manca d'organització de l'esplai, del temps

lliure, etcètera, especialment en aquells períodes (com les vacances d'estiu) que no funciona l'escola i els nanos es veuen obligats a passar llargues estones al carrer. Així, tal qual. No cal oblidar que la majoria de pares treballen, que les vacances que solen fer són curtes en relació amb les del nen. Les experiències que es porten a terme a determinats barris de fer «colònies de vacances» o «colònies d'estiu» al mateix barri són, sens dubte, d'un gran interès, malgrat que, mancades d'ajut econòmic i de protecció públics, no puguin abastar la majoria de la població en edat escolar.

FAMÍLIA I IMMIGRACIÓ

Però hi ha més elements a l'hora de fer la radiografia del que pot ser terreny abonat per a la delinqüència. Un de molt important, que té a veure amb el barri i la família, és el fenomen de la immigració. El fet que gran quantitat de famílies hagin hagut d'emigrar del camp a la ciutat, fent un traumàtic salt des del medi rural a un medi urbà inhòspit, competitiu i ple d'agressivitat, produeix ben sovint una crisi de valors. La família perd molts dels vincles i de les tradicions que eren pròpies de la seva societat rural i, si bé és cert que aquesta cultura anterior tenia molts elements de reaccionarisme, també ho és que no és substituïda per una nova concepció progressista, pròpia d'una societat urbana evolucionada i democràtica. Es troba, pel contrari, en un barri en males condicions, amb habitatges inadequats —que sovint no són altra cosa que barraquisme vertical—, negació del més elemental sentit de la intimitat. El noi o noia han de compartir no solament la migradesa de l'habitatge sinó que han de viure ben de prop els problemes d'inadaptació de la família immigrada a la ciutat. Normalment, la seva inadaptació també és perquè ni l'escola ni el medi social li donen instruments per incorporar-se a una nova societat, una nova cultura i una nova mentalitat. I queda clar que estic ben lluny de voler fer qualsevol mena d'apologia de la vida rural.

ELS VALORS DOMINANTS

La incorporació dels pares al procés productiu —en les condicions dominants, de sobreexplotació característiques del nostre capitalisme— produeix, moltes vegades, serioses mancances afectives en el nen o nena. No és cap tòpic parlar de deu o dotze hores treballades per poder pagar el pis o les «comoditats» de la societat consumista, com ara la televisió. En altres casos, els greus problemes econòmics de la família, l'atur, la inestabilitat en la feina o les malalties (molt sovint de tipus professional o accidents de treball) configuren un ambient familiar del qual el fill o fills voldrien evadir-se. Moltes vegades el seu refugi és la colla d'amics del barri, que pot derivar en la «banda». El noi es trobarà abocat, des de molt jovenet, a treballar per tal d'aportar nous ingressos a la família, ingressos que moltes vegades serveixen per a la compra del pis per part dels pares, que preveuen ja la precària situació en què es trobaran en el moment de la seva jubilació. Es dona, en molts casos, una explotació dels fills, una explotació que s'afegeix a la soferta a nivell laboral. Per exemple, els nois i noies que comencen a treballar disposen de molts pocs diners per satisfer les seves necessitats personals. És evident que l'abús d'autoritat per part dels pares és a l'ordre del dia en gran part de famílies obreres, especialment aquelles —com dèiem abans— que provenen d'una recent immigració del camp. El patriarcalisme tradicional de la societat rural és trasplantat a la nova situació urbana. Càstigs, invasió de la llibertat del fill, imposició de criteris i de formes de vida sense cap altra opció, es donen molt sovint. Hi ha casos en què els pares, sense adonar-se'n, fomenten la futura delinqüència com quan tanquen fills o filles en correccionals per problemes o qüestions que pertanyen únicament a l'àmbit de la moral o dels costums, o a criteris tan subjectius com «una mala conducta». En aquest sentit la pàtria potestat és exercida a voltes com un poder feudal, sense que educadors, treballadors socials ni institucions puguin fer res contra la voluntat del pare.

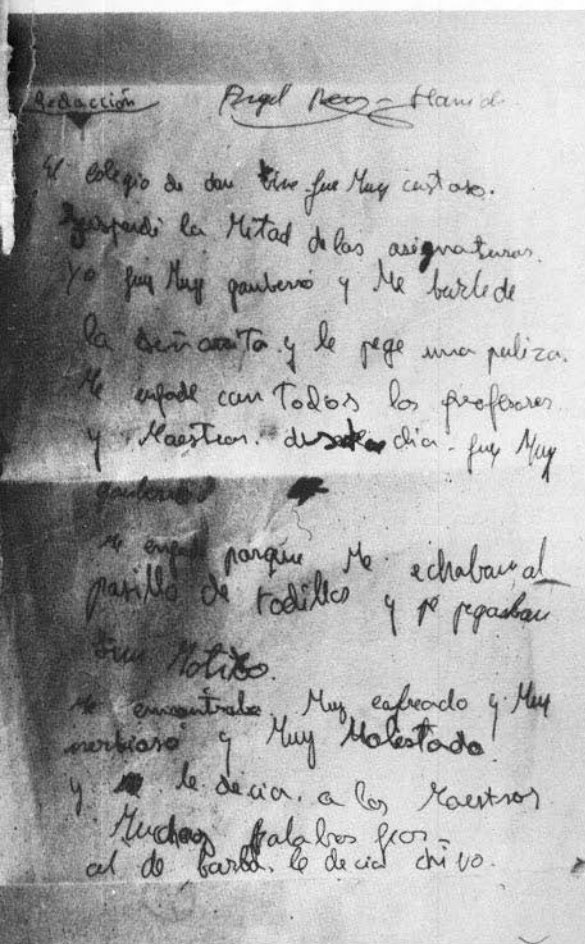
JOVES I CONSUM

En aquestes circumstàncies familiars i laborals, el noi o noia es troben submergits, a més, en un món que estimula de manera descarada el consum. No pot oblidar-se que els joves constitueixen part importantíssima de les «classes consumidores». L'estímul al consum en diversions (boîtes, balls, discos, droga, ...), roba, motos, automòbils, begudes, etcètera, és present a per tot. El capitalisme introdueix ben aviat als joves en un fatal cicle treball-consum-treball que només és trencat quan el noi o la noia, per manca de diners, decideix apropiari-se directament dels objectes que no són econòmicament al seu abast i que, en l'ordre ideològic signifiquen quasi sempre un intent d'assimilació dels valors burgesos. Molts dels «delinqüents» que passen per correccionals, tribunals especials, etcètera —i que en gran percentatge van a parar després a la presó— han començat robant una moto, un cotxe, un jersei a uns grans magatzems o buidant un calaix per tal de fer-se amb una dosi de grifa. Molt sovint, la família, sota la capa d'un aparent conformisme amb la situació social en què es troba, estimula un canvi de status individual en el noi o la noia i ben poques vegades —al menys en l'encara recent etapa de la nostra història— porta els seus fills a fer-los comprendre que el problema es resoldrà en el context d'un canvi social global, col·lectiu, d'un canvi protagonitzat per la classe a la qual ells pertanyen.

LA BANDA

Davant de les incitacions de la societat —i de la inferioritat manifesta en relació amb els seus valors—, dels prejudicis socials i morals, de la incapacitat de la família, els joves troben moltes vegades escalf en la «banda», que per altra banda, per les seves característiques de tancament, de «clan» és una substitució de la família tradicional pel grup. La «banda» dona la força i la seguretat col·lectiva per dur a terme les accions considerades de-

1. Les causes immediates del problema

cança difícilment pot deslligar-se del marc general en què ens hem hagut de moure. Els barris eren pensats com a mers centres dormitori per a repòs dels obrers i no pas com un àmbit on fos possible trencar amb l'individualisme imposat pel règim. Ni l'estat ni els municipis han estimulat una política d'equipaments socials, culturals o recreatius i el dèficit d'espais verds, de centres socials i culturals, de zones esportives així ho subratlla. Il·lustratiu: cada ciutadà de Barcelona disposa per a la pràctica de l'esport de 0,3 m².

POLÍTICA CONTRA LA DELINQUÈNCIA

Una política destinada a combatre la «delinqüència juvenil» —que és ben diferent que voler perseguir i reprimir els eventuals delinqüents— hauria de tenir en compte la necessitat d'una xarxa d'equipaments dedicats als nois i noies, on fos possible no solament un cert «reciclatge» en l'ordre cultural sinó també la diversió en grup i, evidentment, en uns centres adaptats a la realitat sociològica de cada zona, de cada barri. No il·les desclassades. Aquesta política, complementària de la de l'escola, paral·lela també a campanyes que tinguin com a destinatària la família, no podrà dur-se a terme si no és amb fons públics i amb la participació de tots els sectors socials implicats.

Però en el moment actual es presenta —i amb això acabo— una greu situació que demostra que el problema de la delinqüència, a la llarga, no es resol amb més o menys bona fe o amb una major racionalitat dels irracionals barris-dormitori de la nostra perifèria. Em refereixo al més que preocupant fet de l'atur que afecta ja a desenes de milers de joves, de nois i noies que no troben feina, que encara no han pogut treballar mai en la seva vida. Aquí hi ha un greu perill, una delinqüència potencial i explicable, un problema que moltes vegades serà de pura supervivència. L'adopció immediata de mesures contra l'atur juvenil, però sobretot la necessitat de trobar una sortida progressista a la crisi econòmica, esdevenen avui tasques inajornables. ■

lctives que difícilment es realitzarien en solitari.

Hi ha encara, abans d'acabar, dues qüestions que no podem bandejar. La primera, i en relació amb el barri, el buit absolut quant a llocs de reunió. Aquesta man-

QUI SÓN ELS JOVES DELINQUENTS?

per Jaime Funes

Què fan els delinqüents joves? Com són els delinqüents joves? Em demanen que escrigui sobre aquests dos temes i, com acostuma a passar sempre, s'han de plantejar algunes qüestions prèvies.

La primera serà manifestar una certa por a la generalització. El que explico a les ratlles següents es refereix als xicots de Cornellà i els seus barris-dormitori, com la Ciutat Satèl·lit. I prou. Per tant, la universalització de les conclusions sobre aquesta «delinqüència juvenil» caldrà fer-la amb molta cautela.

L'altra qüestió prèvia és el terme «delinqüència juvenil». Un terme que manifesta una gran comoditat lingüística, però el seu contingut, com és sabut, engloba el jove que «comet delictes», que transgredeix les lleis, però també el jove que simplement manifesta formes de conducta disocials. El jove «delinqüent» legal i el jove disocial no necessàriament coincideixen. Estan a prop un de l'altre i es pot passar d'una conducta a l'altra, però no són el mateix fenomen i mereixen estudis i termes diferents.

ROBATORI, «QUARTELILLO» I FITXA

Al Departament de Psicologia de l'Escola de Formació Professional de Cornellà vam reunir aquest any les característiques dels «fitxatges» realitzats l'any anterior per la Policia Municipal i la Guàrdia Civil. A pesar de les dificultats de classificació, apareixen clares algunes conclusions.

Una d'elles és que les dues terceres parts dels delictes comesos estaven relacionats

amb el robatori. Robatori per aconseguir els diners que no tenen i que creuen que necessiten per viure en una societat que invita a consumir. Robatori també per apoderar-se dels clàssics objectes desitjables a la seva edat: cotxes, motos, motocicletes, bicicletes, etc. El capítol de vehicles representa més de la meitat dels robatoris comesos. El ventall de coses robades pel «delinqüent juvenil» que passa pel «quartelillo» i és fitxat per a la posteritat és, lògicament, bastant ampli. Tot comença per la senzilla màquina que funciona amb monedes i acaba amb el robatori en grup, amb armes o sense, en alguna fàbrica.

MANS ENLAIRE! ELS CROMOS O LA VIDA!

Però el panorama multicolor està entre els disocials, entre aquells que, per sort, encara no han caigut «sota el pes de la llei». Algun dia haurem de parar-nos a analitzar amb calma el fenomen de la generalització de l'assalt al carrer. És bastant corrent a certes hores i a certes zones que un grup de nois o banda rodegin un noi per prendre-li el tabac o les quatre pelves que porta. Però el més curiós és que la fórmula ha estat calcada pels alumnes de deu i onze anys per pendre als seus coetanis i en mig del carrer els cromos, bales, baldufes, etc.

Per a la gent de la ciutat sembla que la cosa més espectacular del fenomen —que sempre qualifiquen de delinqüent— és aquesta manera agressiva de passejar dels grups d'adolescents. Passejades que po-

1. Les causes immediates del problema

sen en perill la integritat de molts cotxes o provoca altercats o baralles públiques. La irrupció pública violenta moltes vegades no té cap més sentit que el d'una estona perduda dedicada a la destrucció. Però una gran part de les vegades no té aquest sentit sinó que obeeix a uns certs programes establerts. Així acostuma a passar amb les baralles del diumenge a la tarda a la sortida de les discoteques. Entre l'escàs programa de la diversió possible figura sempre el capítol destinat als cops. I per més programació, les zones estan acotades: els de Cornellà reparteixen a l'Hospitalet, els de Bellvitge a Cornellà, els de Sant Joan Despí a Sant Boi, etc. I aquest capítol dels cops s'ha fet tan universal que fins i tot les agressivitats i violències normals entre adolescents s'han impregnat de les maneres i llenguatge de la violència de les bandes. Ara és habitual, per exemple, no el clàssic «quan surtis et trencaré la cara!!», sinó «Prepara't, que a la sortida t'estovarem!!»

SI NO PERTANYS A UNA BANDA ETS UN NO NINGÚ

Considerades pels teòrics de l'adolescència com a «rites de transició» i pels ciutadans com a reduïdes de xacals, les bandes constitueixen forçosament un capítol d'això que hem acceptat anomenar «delinqüència juvenil».

Amb tot, però, la proliferació amb què sorgeixen a la nostra ciutat demostra ben

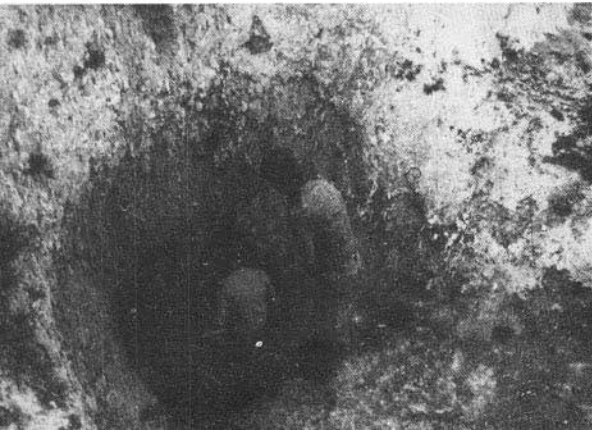
clarament que es tracta d'un fenomen molt més ampli que el de la pròpia delinqüència. En el fons és el clam que denuncia una ciutat que no solament fa malviure els adults, sinó que impedeix qualsevol tipus de relació humana. No solament no hi ha instal·lacions per als joves, sinó que és impossible la seva vida de grup, la seva relació, la seva expressió normal com a grup social. Al jove que viu aquí no li queda a penes cap altre camí que un sotmetiment esclafador, els grups disocials i marginats de les bandes o l'extremisme polític.

Cada banda és un món curiós de relacions humanes. N'hi haurà prou amb una llista molt parcial de les de Cornellà per fer-se una primera idea del fenomen: «Xeroquis» (abans banda «la Juli»), «Minixeroquis», «Kiowas», «Banda del Cárdenas», «Los Guerrilleros», «Huracanes», «Mini-Huracanes», «Bandas del Cinturón Negro», «Banda del Palau», «las Raquetas», «los Gitanos», «Banda el Medina», «Banda el Koyak», «Los Correas», etc., etc.

A pesar dels noms bèl·lics, no tot és violència a les bandes. Abans que res es tracta d'un intent desesperat d'agrupar-se i sentir-se junts i a gust. Els seus components en fan alguna de grossa un dia o altre de la setmana, però, en general, es passen les hores mortes a les coves que encara queden entre els abocadors d'escombraries. Els més grans les passen als tres o quatre bars d'on encara no els han fet fora. La vida d'aquestes bandes, prou rica com per escriure moltes pàgines, té fins i tot els seus aspectes romàntics. Diverses vegades durant el curs s'han produït enfrontaments entre algunes d'elles per l'amor de les noies de l'escola.

UN NEGOCI IL·LEGAL D'ALTA VOLADA

Però tornem a la delinqüència en termes més estrictes. Després d'alguns anys de contactes, estudis i hores de conversa amb bandes i delinqüents de Cornellà, tinc la sensació d'haver esgarrapat escassament la superfície, la sensació que la part oculta és molt més gran.

Em refereixo al fet que molts d'aquests «delinqüents juvenils» estan sent usats com a tapadores de «negocis» adults d'importància. El robatori habitual del radio-cassette d'un cotxe, per exemple, no és una simple aventura juvenil. Darrera existeix una gran xarxa de comercialització amb els seus corresponents magatzems. Fins i tot la violència política de l'extrema dreta pot acabar barrejant-se entre les seves files. Fa alguns mesos, uns jovenets aspirants a «delinqüents» vingueren al col·legi amb detonadors i multiplicadors d'explosius. Els havien agafat d'una fàbrica abandonada, que no tenia res a veure amb aquests materials, i es dedicaven a fer-los explotar picant-los amb claus o llençant-los al foc. Fins i tot un dels nois rebé una ferida al cap. Quan tornaren a la fàbrica a buscar més explosius foren sorpresos, després de saltar la tàpia, per dos sospitosos i —suposo— falsos policies que simplement els prengueren el que havien agafat i els en feren fora.

RETRAT ROBOT D'UN DELINQUENT JOVE

Suposo que ja no se li ocorre a ningú de pensar que els «delinqüents» joves són classificables o que, amb la suma dels trets de tots, un ordenador podria facilitar-nos un retrat robot. De les causes determinants i circumstàncies sí que es pot elaborar un gran marc de referència. Els que no són classificables són els nois.

El mig centenar de nois que jo he conegut a fons podrien formar una gran galeria de tipus humans. En un extrem podria estar en Pere, un xicotàs de 15 anys que n'aparenta 19. La seva passió durant el curs era conduir cotxes robats per les carreteres de la costa fins la matinada. En el pol oposat podria estar el fill d'uns moros, malalt del cor, que un dia, fart de l'escola que el marginava, li tornà una bufetada a la mestra.

Per les sales de la galeria hi hauria molts retrats. El «nen» bufó, ros, ben peixat i atès, però que es fuga de casa. El xicot maldestre del qual tothom es burla, però que va fent la seva. El geni de la intelli-

gència pràctica i el subnormal declarat i amb subvenció especial. Hi ha alguns que, com a imatge, serien un Sèneca en el zènit de l'equilibri, mentre que d'altres, per la seva turbulència mental, serien classificats com a esquizofrènics.

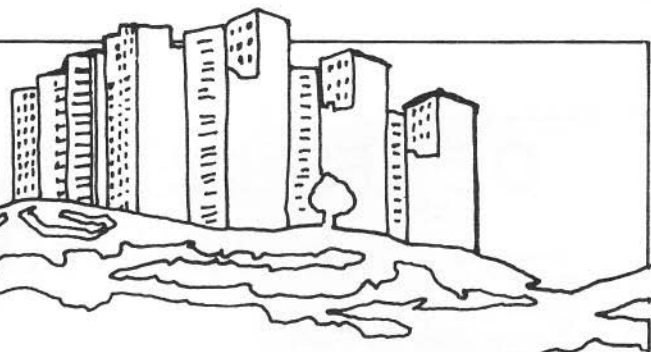
En fi, la descripció seria llarga. Només unes ratlles finals per animar els retrats. Darrera d'en Pere hi ha un pare vell inimitable; darrera d'en Joan mitja dotzena de canvis d'escola; darrera d'en Miquel una família només de dones; darrera d'un altre una emigració que comença a les barraques de Montjuïc i que acaba als barraquets per als damnificats de la riada; darrera de la noia de més enllà un pare alcohòlic que no vol adreçar-li la paraula; darrera del que va robar les caixes de l'empresa hi ha un amo que durant dos anys el va fer descarregar camions de fruita, sense assegurar-lo i a quinze o vint pessetes l'hora.

Pocs dies abans d'acabar el curs un pare aïrat va venir a veure'm perquè el seu fill estava ficat en una banda. No s'explicava per què feia allò el seu fill, ja que ell el tenia «ben controlat i el tractava amb mà dura». Com a demostració m'explicava: «Ahir nit vaig estar amenaçant-lo més d'una hora amb un ganivet gran que tenim per tallar pernil i que talla molt bé. Li vaig dir que el travessaria i el faria a trossos si no em deia els noms dels altres nois que havien anat amb ell».

Nota final

Encara que això de parlar en contra de la violència a TVE ja està molt vist, voldria dir que la pel·lícula de Curro Jiménez ja passa de taca d'oli. Als «Hombres de Harrelson», tot i que són la violència més gratuïta que es pot imaginar, la distància els feia lleugerament tolerables. Curro Jiménez, en canvi, té tots els elements per ser directament efectiu amb els nois i els asseguro que ho està sent. Curro Jiménez: espanyol, insolent, de terres del sud, amb navalla i amb banda, al servei d'un guio fàcil d'entendre, patriota com pocs i per si això encara no fos prou, de la Unión de Centro Democrático... ■

2

**Experiències
i reflexions
sobre la situació actual
de les institucions**

BREU GUIA DE LES INSTITUCIONS EXISTENTS

Del llibre d'I. Bravo, A. Julià i D. Renau.

La praxis de la educación especial,
Ed. Avance, Barcelona 1976, pàg. 90-95.

Un dels grups en els quals, a la pràctica, està diferenciada l'Educació especial a Espanya és el de l'anomenada inadaptació social. Aquest concepte actua com a calaix de sastre en el qual tant el poder social com l'opinió pública fan una barreja tan inversemblant de problemàtiques —i de postures lúcides i en absolut «inadaptades»— que aconsegueixen perfectament el seu intent: el camuflatge de la veritable naturalesa de la inadaptació, l'origen de les problemàtiques i el sentit de la rebellia lúcida.

Bàsicament a mans del sector públic, existeixen institucions per a persones amb problemes familiars de base socio-econòmica (els «casos socials», entre els que trobem nens, vells, etc...) i per a persones considerades socialment perilloses (delinqüents, pòtols, perturbats mentals, etc...) o en situació de perill moral (mares solteres, alcohòlics, prostitutes, etc...). La major part d'aquestes institucions estan re-

gulades per dos organismes oficials: el Ministeri de Justícia i el Ministeri de l'Interior (abans de la Governació). Principalment el primer, a través de la Direcció General d'Institucions Penitenciàries (l'activitat de la qual es basa en un codi doble: el Penal i el de Rehabilitació i Perillositat Social), el Patronat Nacional de Protecció a la Dona, i l'Obra de Protecció de Menors, organisme basat essencialment en la mateixa legislació que el creà, el 1918.¹ Quant al Ministeri de la Governació, va organitzar l'«Auxilio Social» l'any 1937, l'integrà a la «FET y las JONS» i el va establir a totes les províncies espanyoles.

Les institucions de caràcter benèfic i assistencial depenents de les Diputacions i Ajuntaments completen el quadre de la intervenció oficial en aquest camp.

Qualitativament parlant, en tots els casos citats d'institucions públiques per a «inadaptats socials» ens trobem gairebé sempre davant edificis de caràcter massiu,

1. L'Obra de Protecció de Menors depèn del Ministeri de Justícia i la seva creació data del 1918. El text de la llei en què fonamenta la seva activitat va ser simplement refós l'any 1948.

Entre els seus objectius figuren:

— La inspecció, vigilància, promoció i coordinació d'organismes i serveis protectors.

— L'estudi constant de les reformes que han de ser proposades a favor dels menors.

— La formulació dels projectes pertinents al Govern.

— La divulgació dels estudis relatius a la protecció de menors.

— El foment de l'acció social a favor dels

menors en totes les seves possibles manifestacions.

Per a l'exercici d'aquests propòsits l'obra es serveix d'un organisme de nivell nacional —el Consell Superior de Protecció de Menors— i a nivell provincial dels dos organismes següents:

La Junta Provincial de Protecció de Menors.

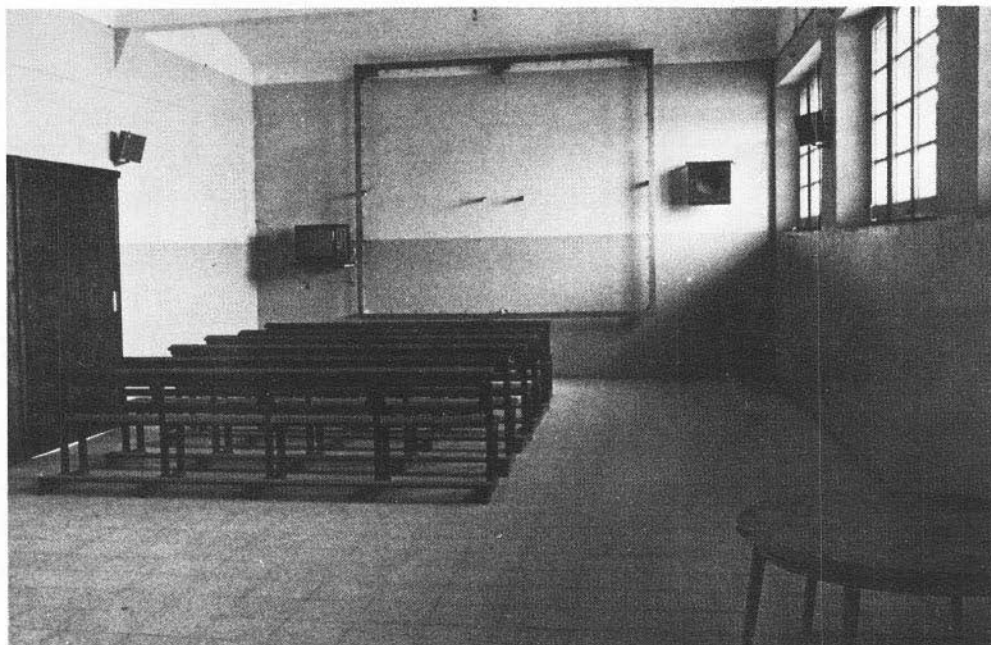
— La seva funció és definida com a «assistencial», per motius qualificats com d'ordre «material o moral».

— En concret, es tracta de l'assistència a menors de setze anys les famílies dels quals pateixen de dificultats de base socio-econòmica (pobresa, falta de casa, falta d'escola, malaltia, mort, separació o algun tipus de pro-

2. Experiències i reflexions sobre la situació actual de les institucions

amb una absència de plantejaments correctes molt notable, és a dir, de base socio i psicopedagògica. Aquests organismes utilitzen fonamentalment personal no qualificat («celadores» o religiosos) o se serveixen de la cooperació d'institucions privades —sempre regides internament per personal religiós— que generalment actuen sense cap inspecció. Tot això, unit a altres

aspectes que analitzarem més endavant, contribueix al fet que els problemes no trobin solució real ni per a l'individu ni per a la societat. Sobre aquest punt, els enfocaments i els plantejaments existents produeixen fins i tot una autèntica anti-rendabilitat social de la qual la societat hauria de demanar comptes a l'Administració.

TV: Única opció per al lleure
Reclinatoris per un altar

blemàtica que posa el menor en perill moral, com els mals exemples, la prostitució, l'alcoholisme, etc...).

— El seu president és l'Il·lustríssim President de l'Audiència Territorial i el seu vice-president (més important que l'anterior a la pràctica) el president del Tribunal Tutelar de Menors.

El Tribunal Tutelar de Menors.

— La seva funció és definida com a «reeducativa i preventiva», per motius derivats de la seva doble competència respecte dels menors de setze anys: la protecció jurídica i la de reforma.

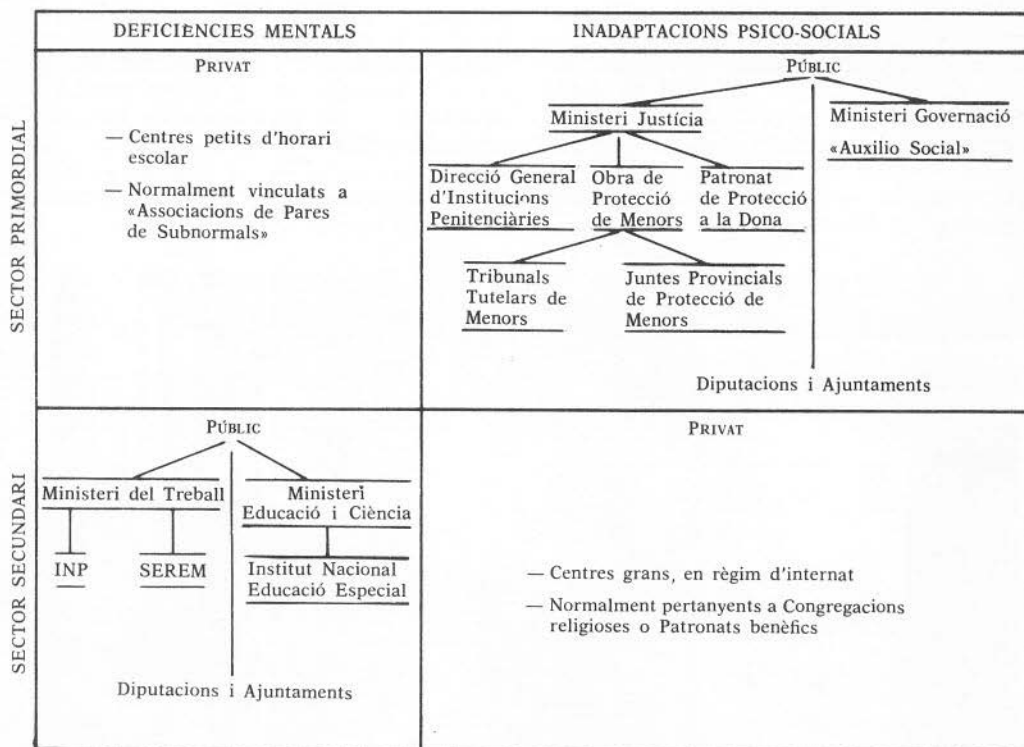
— La facultat de protecció jurídica es realitza sobre els menors als pares o represen-

tants dels quals el Tribunal priva o suspèn dels seus drets de guarda o custòdia del menor, per diverses causes (entre les més freqüents estan l'abandó, els mals tractes, els mals exemples i la incitació a la corrupció).

— La facultat de reforma es realitza sobre menors de setze anys per qualsevol fet comès per aquests i que poden ser des de la insubmissió fins a la fugida de casa i els actes delictius. El Tribunal disposa en cada cas d'una de les tres mesures següents:

· L'amonestació: amb la finalitat de fer re- flexionar el menor i fer-li prendre consciència de les conseqüències possibles dels seus actes.

· L'internament: pot ser breu o prolongat. El primer és més aviat una mesura d'escar-

ment o d'intimidació (normalment de conseqüències nefastes). El segon, els límits del qual són normalment —en la pràctica habitual— arbitraris, es defineix com un procés de reforma del menor.

La llibertat vigilada: mentre dura, el menor viu a casa seva i rep periòdicament (a la pràctica de manera irregular, superficial i forçada) la visita d'un delegat del Tribunal, que informa sobre el seu comportament. Aquesta mesura pot ser presa de forma independent a l'internament o com a mesura posterior a l'internament.

El Tribunal només és competent amb menors de setze anys, circumstància que el Codi Penal declara eximent, cas en el qual els tri-

bunals ordinaris han d'inhibir-se. El Tribunal pot, no obstant això, prorrogar la seva competència per un expedient obert abans dels setze anys fins als vint-i-un, per tal d'acabar aquest procés de reforma del qual, segons la llei, han d'estar excloses les mesures punitives. El seu president realitza la funció de Jutge de Menors, presentada per la llei (igual que la del vice-president i els vocals) com una aportació benèfica voluntària d'aquesta persona i, per això mateix, «compatible amb l'exercici de qualsevol altra professió o indústria». De tal forma «el càrrec és gratuït», que en alguns casos li pot ser donada, després de dos anys, alguna quantitat en concepte d'indemnització. ■

L'EXPERIÈNCIA D'UNS EDUCADORS

per M.ª Antònia Castellanos i M.ª Isabel Pérez

La major part dels educadors que vam acudir a l'Institut Ramon Albó de Protecció de Menors ho vam fer motivats per les àmplies possibilitats que se'ns oferien a nivell professional, però alhora desitjàvem també buscar i oferir alternatives al funcionament d'aquesta classe d'institucions i, en conseqüència, als seus protagonistes més directes: els nens.

No vam trigar a descobrir que els nostres coneixements teòrics sobre psicologia infantil, pedagogia, didàctica i altres teories educatives es veien ofegades i inserribles davant la realitat d'un règim institucional basat en uns criteris inamovibles de paternalisme, autoritarisme, beneficència, conformismes, burocràcia... que feien impossible el desenvolupament normal dels nens i els conduïa alhora cap a un deteriorament progressiu.

Dia a dia veïem que nosaltres, com a professionals, érem utilitzats no per dur a terme una acció pedagògica efectiva, sinó com a *simples vigilants*, de manera que molt sovint no ens quedava altre recurs que les ordres rígides i la coacció mitjançant càstigs per tal d'aconseguir un cert ordre aparent que calia salvar al preu que fos. Així mateix, dintre d'aquesta dinàmica, als nens els era suprimida qualsevol manifestació d'espontaneïtat —tan corrent i habitual en els infants— que s'apartés de la norma.

Un internat de les característiques del Ramon Albó es troba que les dificultats principals dels nens, encara que es manifestin amb un rendiment escolar baix, són motivades per mancances que no tenen res a veure amb els problemes d'aprenentatge, sinó que són originades per una manca de

vivència afectiva. És sabut de tothom que el nen realitza les seves experiències de tota mena dintre de la família, de manera que aquesta és el factor fonamental de socialització, la font principal de satisfacció i ajut a les seves necessitats psicoafectives i, per tant, el fonament indispensable per a la seva seguretat i desenvolupament normal.

En situacions de normalitat, a cap nen no resulten traumàtics els aprenentatges de la vida quotidiana: caminar, menjar, parlar, vestir-se, despullar-se, rentar-se, jugar, etc... i des d'aquestes mateixes situacions, difícilment ens imaginem que existixin nens per als quals resultin sumament complicades aquestes assimilacions. A qualsevol família aquestes vivències són integrades a la vida dels petits com a fruit de la dinàmica mateixa de la relació familiar. Són vivències gratificadores, font de seguretat i base per a posteriors aprenentatges.

Els nens del Ramon Albó eren molt lluny d'aquesta realitat. Així, doncs, es tractava d'intentar reestructurar el Centre perquè aquest s'assemblés al màxim a un nucli familiar estable a fi d'aconseguir un desenvolupament normal de la personalitat, ja que la massificació existent impossibilitava qualsevol tasca educativa eficaç en aquest aspecte.

Crèiem que era fàcil convèncer, per la realitat que cada dia vivíem, els organismes competents de la necessitat de potenciar al màxim els grups reduïts (15 nois per educador) per tal de poder atendre adequadament les necessitats que presentaven els nens a nivell de vida quotidiana. I això perquè es donava l'error de creure

que les deficiències detectades a nivell escolar calia resoldre-les amb l'augment del nombre de les hores de classe. Com veurem, però, les deficiències havien estat causades, la major part de les vegades, per traumes psicològics de vivència personal i que només tractant aquests traumes podrien realitzar un aprenentatge normal. Una dada estadística: quasi el 90 % dels nois del Centre no segueixen el curs escolar que els correspon per l'edat i hem comprovat com en els casos de traumatismes greus, després de molts anys de permanència en les institucions, tot i el gran nombre d'hores de classe fetes, continuen sense aprendre a llegir ni escriure.

La realitat, però, ha estat molt diferent. Després d'elaborar tres informes on explicàvem detalladament aquestes necessitats i d'emprendre un llarg pelegrinatge de despatx en despatx, no hem aconseguit que entenguessin com és de greu continuar amb una estructura que no solament no ajuda els infants, sinó que fa que les deficiències empitjorin. Com a exemple detalllem l'organització actual després de tres anys de lluita al Ramon Albó.

- 350 nens es reparteixen una estructura de classes, patís, zones d'esbarjo, camps d'esport i servei de menjador.
- 96 nens conviuen en un menjador i en unes sales de joc.
- 32 nens es troben a cada dormitori i efectuen el que, paradoxalment, es denomina «vida familiar».

Presentem alguns casos de nois que viuen a la nostra Institució i que refermen els motius de les nostres peticions i la problemàtica que presenten. Problemàtica que, donades les característiques del centre, és impossible de resoldre amb la profunditat requerida i deixem constància que no es tracta de casos especials, sinó que presenten la tònica general dels nens acollits a aquest tipus d'institucions.

RELACIÓ NEN-ADULT

A través de la relació equilibrada nen-adult, l'infant té uns punts de referència estables i adquireix alhora, sense dificultats, les pautes de comportament. És,

igualmente, a través d'aquesta relació que el nen descobreix els «rols» i comportaments d'una societat.

Els nens tenen una capacitat especial per captar millor les actituds que les paraules. La relació existent en els nens acollits a les institucions d'aquest tipus a través dels seus pares no ofereixen normalment la possibilitat de tenir els pares com a model de conducta social. Al contrari. El que aquests nens assimilen en molts casos és la conducta agressiva i antisocial dels seus pares.

Seria, doncs, indispensable que el nen tingués a la Institució la possibilitat de connectar amb l'adult d'una forma equilibrada i estable per tal de poder tenir un model distint i vàlid que l'ajudés a superar els problemes causats per les relacions abans descrites.

Hi ha una quantitat infinita de coses que el nen aprèn de forma inconscient i que li proporcionen unes vivències que ell interioritza i que constitueixen després hàbits de conducta.

Nens com el del cas A no han tingut cap possibilitat d'assumir aquestes vivències i ni tan solament han pogut saber el que significa moure's dintre d'un marc físic tan senzill com una casa, on es pot veure bullir una olla, fer el dinar, descobrir els papers diferents de l'home i la dona, com la neteja personal constitueix una activitat plaent, etc. Al contrari, tots aquests moments de la vida quotidiana són per al nen d'un internat normes rígides que s'ha d'intentar burlar.

Cas A: 10 anys, 9 germans. La mare va abandonar la casa. Pare alcohòlic. Des dels 3 anys resideix a institucions de protecció de menors. Desconeix totalment el que significa una estructura de vida familiar. A penes sap llegir i escriure.

A través de l'anàlisi de casos com aquest comprovem el poc sentit que té per a aquesta classe de nens la programació oficial d'EGB, la qual ens és obligat seguir. Com és possible treballar els centres d'interès de la Família, la Casa, el Barri amb uns nens que desconeixen aquestes realitats o quan la pròpia és molt diferent de la que se'ls presenta als manuals?

Els nens del Ramon Albó tenen un adult

2. Experiències i reflexions sobre la situació actual de les institucions

Sala de jocs, cap incentiu per la imaginació

distint cada any, de manera que les normes que cada any reben els nois depenen en gran part de les «manies» particulars de cada educador. No s'ha considerat la necessitat de continuïtat per poder establir unes pautes fixes que serveixin al nen de punts de referència.

És més, la visió que té el nen de l'adult és la d'un senyor que passa unes hores al Centre. L'infant desconeix totalment el paper d'aquesta persona com a element social; només veu que exerceix una funció de vigilant que no li permet apartar-se de la norma. El que aquesta actitud del vigilant educa és la cosa més contrària a la creació d'hàbits: provoca el desenvolupament de la capacitat de captar els punts dèbils de l'educador a fi de poder burlar tant com pugui la seva vigilància. Això esdevé una finalitat a assolir.

D'altra banda, aquesta educació provoca que aquest tipus d'infant es trobi totalment inadaptat quan surt de la institució i no sàpiga quin paper ha de representar. Això és el producte lògic d'una situació de desarrelament total que produeix una institució asèptica en la qual no compta per res la importància de l'entorn social d'on procedeix i on anirà a parar el nen.

SENTIMENT DE REBUIG

Moltes de les vivències traumàtiques de relació dels nostres nens són produïdes per un sentiment de rebuig per part dels seus pares en l'època que més necessitat tenen de sentir-se acceptats.

Aquest sentiment ocasiona normalment unes descàrregues de forta agressivitat contra l'entorn social i de les persones que el configuren, com una forma més de rebuig i de canalització de l'angoixa que li representen.

Imaginem que pot pensar del món de l'adult a través dels cinc únics adults amb qui ha tingut relació el nostre cas B: 11 anys; 3 anys al Centre. Durant el primer any no va rebre cap visita. Té tres germans de pare distint i ell es troba totalment rebutjat puix que és resultat d'una experiència pertorbadora de la mare, que la mare voldria olvidar i el nen n'és el recordatori. Al cap d'un any ingressa al Centre un germanastre i les visites es succeeixen setmanalment. Apenes transcorregut el curs, el germà tornà a casa seva i B es queda sense l'esperada visita. Constantment busca enfrontaments amb els seus companys i provoca aldarulls. Mani-

festa repetidament desigs de morir, puix que ningú no l'estima.

Veritablement, la forma de la Institució on els nens són considerats un número, on no existeix un estudi seriós de cada cas i de l'origen dels seus traumes (els informes rebuts als Centres, quan existeixen, són breus i els educadors ens assabentem de certes vivències familiars de la forma més desconnexe possible), on no existeix un equip psicopedagògic per al diagnòstic adequat i posterior teràpia, és clar que aquest tipus de nens no hi pot trobar un ambient estructurador que li doni confiança en ell mateix i que en definitiva li doni elements vàlids per superar les vivències anteriors. Són els nois que, per les experiències seves, engruixiran la llarga llista de la inadaptació i la cosa més probable serà que vagin passant d'institució en institució i acabin a la presó.

Com a educadors no podíem quedar impassibles davant una realitat tan crua. Vam buscar alternatives a tal funcionament tot intentant de totes passades evitar el tràgic final, però vam ser rebutjats pels organismes competents i desateses les nostres peticions de canvi.

RECURS DE LA IMAGINACIÓ CONTRA LA MANCA D'AFECTE

La falta de les visites familiars és un altre aspecte que a la vida institucional es converteix en una veritable obsessió per a la major part dels nens i, sobretot, per a aquells que només són visitats una o dues vegades a l'any. Això constitueix una forma de discriminació més entre els mateixos nois.

Molts nois reaccionen davant aquesta mancança amb la creació d'un món imaginari i ple de fantasies que són transmises als adults i companys en un afany de convèncer els altres i a ells mateixos.

Aquesta forma de resoldre els problemes, quan esdevé sistemàtica, arriba a crear un hàbit que impossibilita després una forma crítica i realista d'enfrontar els problemes, de manera que resolen sistemàticament l'angoixa que aquests li causen amb la creació d'un món fictici.

Es curiós observar com alguns d'aquests nois més abandonats defensen a ultrança la imatge dels seus progenitors que s'han creat i no permeten que ningú se'n burli o els qüestionari. Els seus pares són els millors i, tot i que saben el tracte que en reben, la seva única illusió és anar amb ells.

Cas C: 8 anys, 6 germans, mare soltera, que exerceix la prostitució. Va ser ingressat accidentalment per a una setmana i com a favor de la Institució. Durant un any no vam saber res de la mare. C, però, inventava situacions de vivència amb el seu pare (al qual no coneix) i amb la seva mare, en les quals aviat se l'endurien del Centre.

MANCA DE MOTIVACIONS I D'ESTÍMULS

Està demostrat que l'home es mou a base d'uns estímuls gratificadors que compensen l'esforç que fa.

Els nens realitzen la major part dels aprenentatges davant les gratificacions de què són objecte per part dels adults, els quals els encoratgen a prosseguir les experiències.

El nen, dintre d'un internat, manca quotidianament de la possibilitat d'estimulació. Els dies es succeeixen monòtonament; l'avorriment i la manca d'imaginació són els únics mòbils.

Es desconeix el veritable valor d'una sorpresa gratificadora, d'un acte espontani ben rebut i canalitzat. Els continguts de l'EGB són arduos i els són presentats de forma irreal. Les fitxes i altres treballs que pugui realitzar no tenen cap valor especial, ja que els seus treballs corren de taula en taula, els perd, etc., perquè no té a ningú a qui mostrar-los ni que se senti agradat de veure'ls.

D'altra banda, fins i tot les tendències naturals i centres d'interès innats que tenen alguns nens no són potenciats i canalitzats com ho haurien de ser, a pesar que així s'utilitzaria un recurs que presenta el mateix nen per introduir-lo a uns altres camps de l'aprenentatge. El Centre no solament no té previst com resoldre situa-

2. Experiències i reflexions sobre la situació actual de les institucions

cions d'aquest tipus sinó que, a més a més, i sobretot, vol ficar el nen sigui com sigui en la dinàmica que marquen els continguts de l'EGB i que com a última gratificació presenten l'obtenció d'un certificat que acrediti la seva entrada al món laboral.

A molts nois del nostre Centre els està vetat aquest simple certificat perquè només hi ha una manera d'aconseguir-lo, de manera que sofreixen una vegada més els efectes d'unes normes administratives basades en la selectivitat.

Davant aquesta situació, la majoria dels nostres alumnes tenen veritables dificultats per a l'ingrés al món laboral. Pocs ho aconsegueixen; la resta té una sortida fàcil en el món de la delinqüència.

Cas D: 10 anys. 5 a diferents institucions de Protecció de Menors. A l'edat de 4 anys va veure com es suïcidava el seu pare. El seu únic interès són els animals.

AGRESSIVITAT

Com ja hem analitzat, molts dels nens han assimilat les formes de comportament dels seus pares i de l'ambient on s'han desenrotllat.

Aquests nens es troben de sobte davant una macro-institució on ells es troben perduts, sols, en desconeixen les normes i l'aprenentatge l'han de fer sols, sense que ningú els hi introdueixi.

A l'internat el que impera per a tothom, educadors i nois, és la llei del més fort. L'educador, sens dubte, té més recursos per enfrontar-la que no pas el nen. Els més grans prenen tot el que poden als més petits. Entre els més petits, el que juga millor, el que té més capacitat de risc és el més acceptat i el que, en conseqüència, obté dels seus companys tot el

que desitja. El més dèbil patirà totes les relacions d'opressió que es manifesten en una institució: per part de l'estructura, per part dels adults i, en definitiva, per part dels seus mateixos companys.

Cas E: 11 anys. Des dels 6 anys ha estat internat en institucions. El pare està internat per alcoholisme en sanatoris mentals. Ell ha presenciat baralles en què el seu pare empaitava la seva mare amb un ganivet.

Els educadors davant aquesta desempaçada situació dels nostres nois ens sentim fortament qüestionats. Els nostres esforços es canalitzaren en principi cap a l'estudi de formes noves i situacions —la institució— que permetessin una vida més agradable als nois, però davant la negativa sistemàtica dels responsables, director del Centre, jerarquies superiors, etc., vam iniciar un llarg pelegrinatge de despatx en despatx. Vam intentar conscienciar i fer que prenguessin partit aquelles persones que tenien nivell oficial. Tot ha acabat així: ens han despatxat a tots.

Actualment els grups continuen sent de 32 per educador.

El menjar continua sent dolent.

No s'ha proporcionat l'equip psicopedagògic al Centre.

Els diumenges continuen sent sempre iguals: avorriment sens cap més al·licient que la pel·lícula com a tota varietat.

TV com a única vivència de vida familiar.

Els nois no tindran vacances a colònies com els anys anteriors.

Continua havent-hi furtos perquè es continua negant els recursos materials als nois.

Continua havent-hi agressions perquè continua mancant l'afecte... ■

UN ESTUDI EN MARXA SOBRE LES INSTITUCIONS TUTELARS DE MENORS

per GEMS (Grup Estudi Marginats Socials)

M.ª Glòria Figuerola
Montserrat Filomeno
Anna Joan
Carme Prats

Les grans ciutats, en el context del model de producció capitalista, generen uns conflictes que configuren, a més d'altres coses, unes capes de població disfuncionals respecte del sistema i que aquest tracta de reincorporar o neutralitzar mitjançant institucions ben definibles.

L'objecte del nostre estudi és conèixer d'una forma sistemàtica els centres per a menors inadaptats dins una zona geogràfica ben determinada i que correspon a l'àrea d'influència de Barcelona.

La necessitat del treball, del qual avui només publiquem unes primeres dades, surt com a conseqüència d'una experiència com a professionals en una institució de l'Ajuntament de Barcelona —és a dir del coneixement previ tant del tipus d'institució com dels infants que acullen. Això ens ha estat de gran utilitat per a dissenyar l'enquesta que hem passat ja a la quasi totalitat de centres.

TIPUS D'INSTITUCIONS

Actualment, a Barcelona existeixen tres classes d'institucions que tenen com a finalitat social tenir cura dels menors inadaptats: els internats, els reformatoris i les cases de família.

Els internats

Els internats són centres instal·lats en edificis grans i independents. Moltes vegades són antigues torres residencials situades als afores de Barcelona. El règim de funcionament és tancat —s'entén per règim tancat quan totes les activitats: es-

cola, esplai, treball, vida quotidiana..., s'organitzen dins el centre.

Tenen un nombre elevat de nens que oscil·la entre els 50 i els 450, generalment del mateix sexe. Aquests centres estan majoritàriament a càrrec d'ordes religiosos.

Les causes d'internament varien: des de la insuficiència econòmica fins l'abandó.

L'infant és un subjecte passiu en el procés del seu internament.

Els reformatoris

Els reformatoris són, com els anteriors, centres instal·lats en edificis independents. El règim de funcionament és també tancat i agreujat per les motivacions de l'ingrés. En aquest cas la causa de l'internament és una actuació asocial del menor. Això fa que aquestes institucions tinguin un cert caràcter punitiu.

A Barcelona els quatre centres existents acullen 20, 85 i 100 menors, i l'altre, en vies d'extinció, en té només 15. Estan tots quatre a càrrec d'ordes religiosos i són tots per a un sol sexe.

Caldria afegir que un dels problemes més greus d'aquestes institucions és la falta de tipificació i classificació posteriors dels menors. És a dir, conviuen menors amb processos delictius molt diversos.

Les cases de família

Estan situades en un context urbà. Aquests pisos estan integrats per un nombre reduït de menors, una mitjana de 15, i d'un mateix sexe o mixt, indiferentment. En molts casos els responsables són seglars.

2. Experiències i reflexions sobre la situació actual de les institucions

El règim de funcionament és obert. Caldria fer dos grans grups de cases de família segons els motius d'estada. En el primer cas tindriem aquelles cases enteses com a continuació d'un internat per a joves fora de l'edat escolar i que la greu problemàtica familiar els impedeix el retorn. La resta intenten donar una alternativa a les grans institucions, i per tant acullen edats molt diverses tot procurant crear un entorn semblant al familiar.

L'ENQUESTA

S'han elaborat i passat unes enquestes que pretenen conèixer la situació assistencial a Barcelona i província dels nens acollits a institucions privades o públiques que tenen com a finalitat la seva reinserció social.

Encara que es persegueixi un únic objectiu, la forma dels qüestionaris és diferent segons es tracti d'unes o altres de les esmentades institucions.

Així, tot i que hi ha unes constants en totes elles: estructura física, ingrés, organització, personal, normativa i relacions amb la família, sortides, escolarització, treball... és evident que la importància que es dona a cada apartat és diferent i el seu tractament és específic segons de quin centre es tracti.

Per exemple, l'enquesta destinada a reformatoris s'estendrà en les causes d'ingrés i l'organització de les activitats dins el centre. La destinada a cases de família intentarà copsar fins a quin punt és factible la integració professional de menors provinents d'internats.

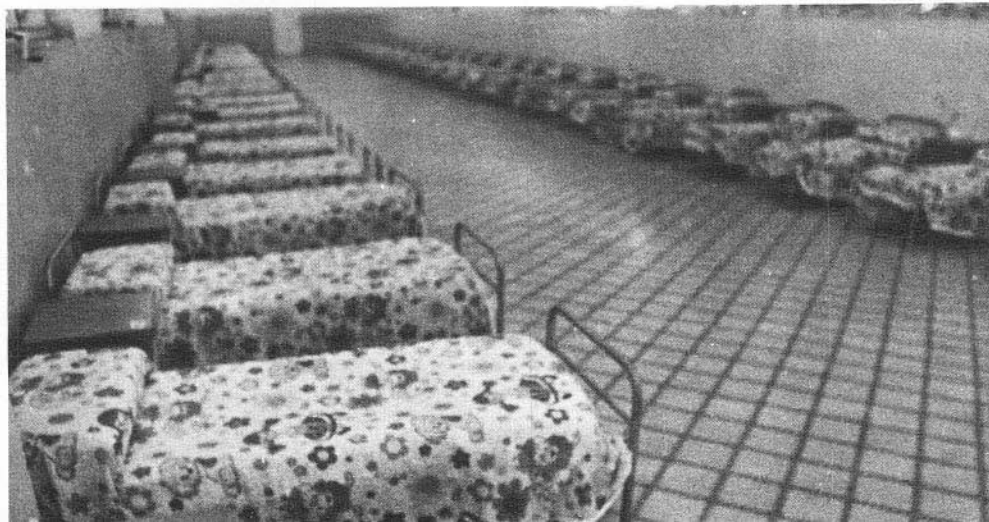
L'enquesta va acompanyada d'un informe que s'omple després d'haver visitat el centre i on es valoren aquelles dades difícilment objectivables en el curs de l'entrevista.

AVANÇAMENT DE PRIMERS RESULTATS

El nombre de centres detectats a Barcelona que presenten aquest tipus de servei és de 62. Fins al moment les enquestes realitzades són 59. A més, una vintena de centres que diverses fonts consideraven inclosos en el cens d'institucions dedicades a la reinserció de menors, actualment no funcionen com a tals.

Dels centres enquestats el 64 % estan regentats per ordes religiosos i acullen el 75 % dels menors. La capacitat mitjana d'aquests centres és de 90 persones. Alguns d'aquests centres, els de més capacitat tenen personal seglar contractat.

La resta dels centres, 36 % del total, està portat exclusivament per personal seglar.

La proporció de nens acollits és del 25 % i la capacitat mitjana dels centres és de 56 persones.

La dispersió de la capacitat dels centres és prou gran com per fer aconsellable donar aquesta taula:

Nombre de centres agrupats per capacitat

Alumnes	Religiosos	Seglars
0-50	20	13
51-100	7	4
101-450	12	3

Internats

El nombre d'internats existents a Barcelona i província és de 34 centres, 26 dels quals estan a càrrec d'ordes religiosos i 8 de seglars. Si es té en compte el sexe dels menors i la capacitat del centre tenim:

	N.º	%	N.º places	%
Centres per a nens	34	100	3.938	100
Centres per a nenes	8	23,5	1.360	34,5
Centres mixtos	16	47	1.764	44,7
Total centres	10	29,5	814	20,6

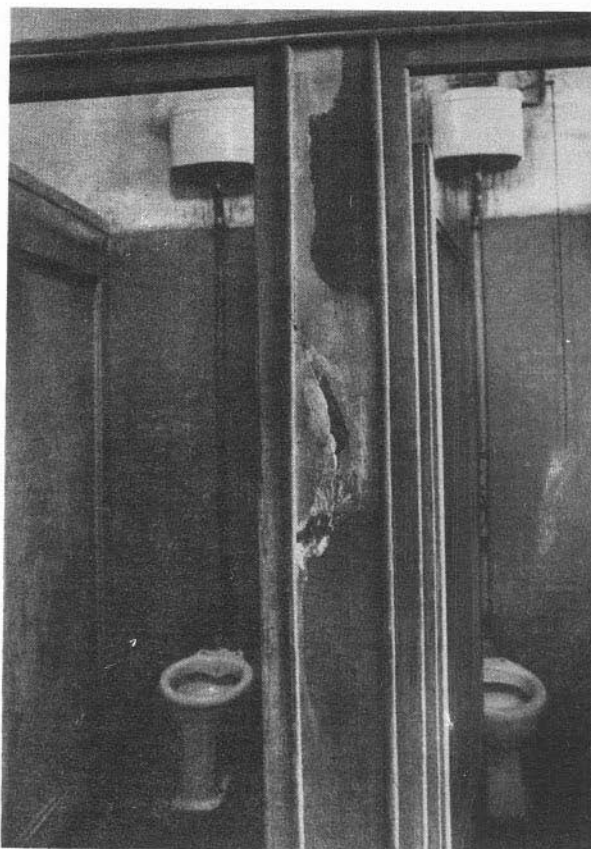
Correlacionant les dades anteriors:

	Religiosos	%	Seglars	%
Centres per a nens	5	14	3	9,2
Centres per a nenes	15	44	1	3,5
Centres mixtos	6	17	4	12,3

A part de constatar l'elevat nombre de centres que estan sota la responsabilitat directa d'ordes religiosos, el que es pot deduir d'aquestes simples dades és:

La diferència existent entre la quantitat de centres dedicats a nens i la dedicada a nenes. Això farà preguntar si és que no hi ha demanda de nens en edat escolar per entrar als internats o, per contra, si aquests són al carrer o als reformatoris.

Pràcticament la totalitat de centres dedicats a nenes estan directament controlats per ordes religiosos.

Les necessitats bàsiques estan cobertes...

En general, els centres per a nens estan més massificats, més institucionalitzats que els de nenes; per a aquests encara existeix el sentit benèfic d'algun orde religiós que té poques nenes al seu càrrec (quatre d'aquests centres tenen menys de 20 nenes).

Els centres mixtos estan dedicats quasi exclusivament a nens de menys de 10 anys i la capacitat és mitjana. No cal confondre, però, aquests centres mixtos amb centres de coeducació ja que, fora d'un cas, totes les activitats a partir de 6 anys són fetes en règim de separació de sexes.

2. Experiències i reflexions sobre la situació actual de les institucions

Reformatoris

A Barcelona hi ha quatre reformatoris, tots ells dins la ciutat i un a extingir —en aquests moments ja tan sols hi resten 15 nois. Tots ells són portats per ordes religiosos encara que poden contractar personal seglar. Cap d'ells és mixt i n'hi ha dos per a nois i dos per a noies.

Si es tenen en compte les edats d'entrada al reformatori —les dels nois abracen dels 8 fins als 17 anys, mentre que les de les noies van dels 14 als 21 anys—, semblen molt més lògiques les edats de reformatori de les noies tant la d'entrada com la de sortida. La d'entrada, perquè és difícil entendre la «reforma de la personalitat» a partir dels 8 anys, la de sortida perquè pot fer pensar que aquests nois van a parar a la presó encara que no tinguin edat penal. Aquí caldria comentar el fet que si a Barcelona hi ha pocs internats per a nois, potser això faci que alguns entrin directament als reformatoris. També poden ser indicatives aquestes edats dels diferents tipus de delictes pels quals s'interna els nois o les noies.

Cases de família

Les cases de família són portades en un 60 % dels casos per personal seglar. Aquest és, potser, el primer indicatiu que la casa de família vol ser una alternativa més real a les necessitats del menor i que la vida en comunitat de molts ordes no permet. No obstant això, la coeducació continua sent escassa; tan sols es dona en un 25 % dels casos i només fins als 14 anys.

El 50 % de les cases de família existents són una continuació de l'internat per a nois en edat laboral i l'altre 50 % correspon a aquelles que presenten una possibilitat d'educació no massificada per a menors amb problemes familiars.

VALORACIÓ

Aquesta valoració pretén oferir unes primeres idees després del contacte amb les institucions visitades. És, per tant, poc sistematitzada i vol assenyalar tan sols els

grans trets que pensem que les caracteritzen i que l'estudi posterior ens ajudarà a completar.

1. Una primera observació és la desvinculació efectiva, en la majoria dels casos, dels organismes administratius: Junta de Protecció de Menors, Ajuntaments, Diputació..., respecte de les institucions dependents i que configuren aquests centres com a veritables «regnes de taifes» on tot depèn de la voluntat i preparació dels responsables.
2. El nivell de preparació de la gent que tracta aquests nois és generalment baix o molt baix. Destaca la falta de professionalitat dels educadors. Per contra, es parla de vocació.
3. La mentalitat, en la majoria de les institucions, és fortament benèfica i les pràctiques religioses importants. No obstant això, s'ha constatat en alguns casos un cert canvi.
4. No existeix cap tipus de relació ni coordinació entre els diferents centres.
5. La massificació i despersonalització dels menors a les institucions és evident. No tant pel nombre d'internats com per la dinàmica interna del centre, que no facilita ni la individualització ni les relacions interpersonals.
6. La situació dels centres no facilita la integració dels nens acollits en el medi on està situat. Al contrari, el règim i organització interna els configura com a nuclis aïllats.
7. Els centres no es plantegen la problemàtica que ha motivat l'ingrés. Hi ha un veritable problema de relació amb les famílies.
8. Es constata la necessitat a Barcelona de la creació d'un Centre d'observació i classificació de menors.
9. A part de les dades sobre el grau d'escolaritat que caldrà processar, és evident la falta d'un planteig de les sortides professionals dels acollits. Els problemes de personalitat, tan acusats en aquests nois, juntament amb la deficient preparació escolar i professional imposa la evidència de l'efecte *feed-back* del que es parlava al començament. ■

DELS MALS TRACTES A LA DOMINACIÓ ELABORADA

per Faustino Guerau de Arellano

REFLEXIONS SOBRE LES INSTITUCIONS DE PROTECCIÓ DE MENORS

No n'hi ha prou amb un rentat de cara als edificis, l'eliminació de les xinxes i polls, el millorament del sistema alimentari, la reducció dels dormitoris a proporcions més humanes, el distanciament dels cops i dels mals tractes, *el millorament de les cel·les de càstig...* Els nens «inadaptats, insuportables, rebels, delinqüents, abandonats» **NECESSITEN UNA ALTRA COSA.**

Tant de bo que els milloraments citats al paràgraf anterior haguessin realment estat aconseguits a les institucions de Protecció de Menors. Que quedi ben clar que no a totes elles s'ha aconseguit aquest nivell que afecta a les necessitats bàsiques primàries.

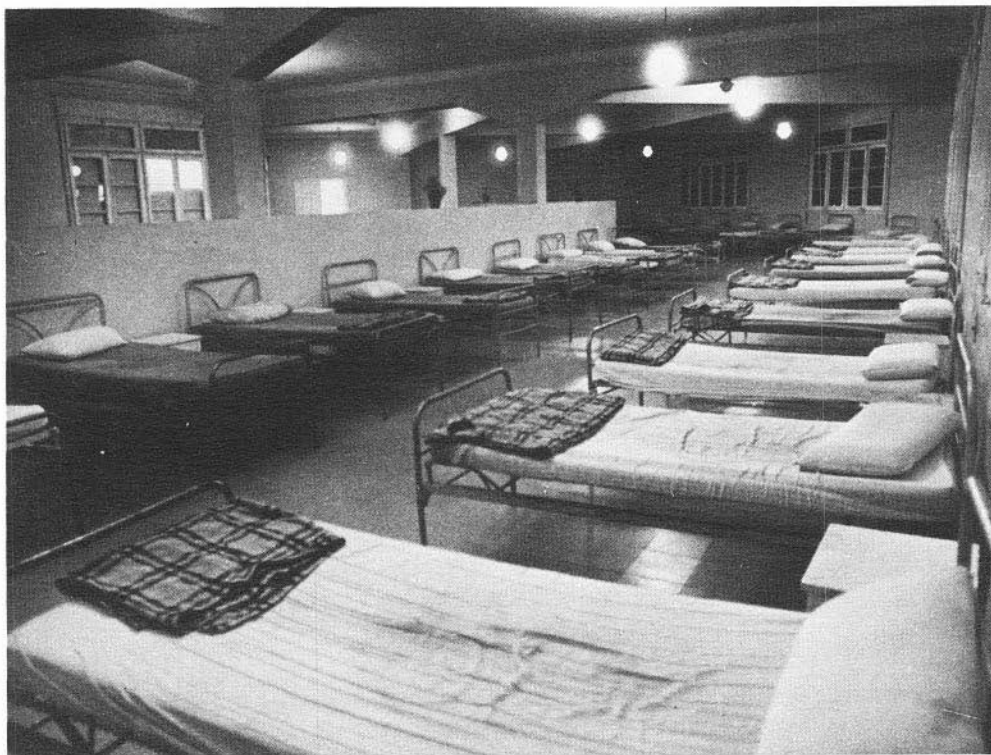
En algunes s'ha millorat, certament. És el mínim que podia passar per tal de tranquil·litzar les consciències dels qui les regulen, i també per no provocar la indignació de l'opinió pública que cada vegada està més sensibilitzada respecte del que podríem anomenar «NENS ASOCIALS» en el sentit profund del terme.

En aquest article hem d'abordar la **DOMINACIÓ ELABORADA** a la qual el règim institucional vigent sotmet a infants i joves «asocials» d'ambdós sexes. L'altra —la **DOMINACIÓ DELS MALS TRACTES**— no hem de negligir-la, però és més fàcilment eliminable. Als qui tenen poder per resoldre la situació no els han passat per alt les segües al Passeig de Gràcia, els articles a diaris i revistes, les coordinadores

de base, les campanyes de sensibilització que s'estan planificant... Ells saben que la paciència dels ciutadans té un límit i que la successiva expulsió d'equips d'educadors a la Residència Albada, Wad-Ras, Institut Ramon Albó, Les Torres, Aldeas SOS (el seu director), són avisos molt significatius per a l'opinió pública. La **DOMINACIÓ ELABORADA** és difícil que sigui entesa per les persones que tenen el poder, per les seves ments jurídicistes «cristianoides», paternalistes, acostumades a exercir la seva funció cognoscitiva en escenaris de prestigi professional i comoditat material. És important aquesta dada: la intel·ligència humana no funciona igual si el qui l'exercita viu a La Mina o a Pedralbes, si es nodreix d'imatges excessives —i fins i tot opulentes— o si es nodreix d'imatges sòbries —o miserables. I posat que arribessin a entendre en quina cosa consisteix aquesta dominació elaborada, difícilment acceptarien les seves conseqüències, que els introdueixen, automàticament, en un procés de compromís, de trencament, de debilitament dels propis interessos socio-econòmics.

De totes maneres no és impossible que es produeixi aquest fenomen de lucidesa operativa si la pressió de la base (de tothom qui viu d'un sou just i amenaçat) posa en qüestió els qui acostumen a viure en ambients excessius de benestar i de poder. També ells són víctimes d'un procés, d'un procés inert en el qual s'han vist embolicats, sovint, des del naixement. I no és impossible que, en convertir-ho en empresa conscient, facin un viratge de plena humanització al que fins ara ha estat un tranquil·litzant de la consciència.

2. Experiències i reflexions sobre la situació actual de les institucions

La massificació i despersonalització en qualsevol aspecte quotidià és evident...

Per aquest motiu també ens adrecem a ells quan parlem de la **DOMINACIÓ ELABORADA**.

LES INSTITUCIONS DE PROTECCIÓ DE MENORS IMPEDEIXEN L'ADULTESA

Encara que els nens i adolescents de la Protecció de Menors mengessin, dormissin i vestissin bé —i no hi ha cap garantia que sigui així— **CREIXERIEIEN INFANTILITZATS**, ja que evolucionen en una espècie de raquitisme psíquic tan greu i més que el que es pugui produir en l'aspecte físic.

Es veritat que és **TOT EL SISTEMA EDUCATIU** el que impedeix que nens i adolescents entrin de ple en el procés

d'adultesa. Però això agafa caràcters especialment aguts i crònics a les Institucions de Protecció de Menors. El seu nom mateix ja és indicatiu del fet en qüestió.

Quins mecanismes es mantenen a la Protecció de Menors perquè el psiquisme dels nois creixi raquíctic, perquè no es pugui produir en ells l'esdeveniment més important de la vida humana que és l'adultesa?

Es manté l'esquema que qualsevol ser humà ha hagut de viure a la seva vinguda al món:

- Desempament originari.
- Discordància sensorio-motriu.
- Dependència de l'adult (la maré o el seu substitut).

La doble imatge gratificadora i frustradora.

Els sentiments d'agressivitat i culpabilitat conseqüència de la frustració.

Aquest esquema no es fa evolucionar adequadament: es mantenen les situacions d'impotència, dependència, agressivitat i culpabilitat. A base d'aquest esquema, no sempre conceptualitzat, es va dominant elaboradament els nens, se'ls manté en estat infantil encara que els seus cossos creixin. Com a mecanismes s'utilitzen: el xantatge afectiu, l'explotació del sentiment religiós mal entès, la superioritat socio-cultural, l'exercici de la beneficència i el paternalisme, la •INVASIÓ CULTURAL que no respecta els valors de la classe treballadora, a la qual els nens pertanyen.

Tot això ho podríem clarificar molt detingudament en un curs d'anàlisi institucional. Però en un article breu és difícil fer-ho.

Demanariem als directores d'aquestes institucions que eliminin la superficialitat quan donen a conèixer els seus propis centres. Que no enlluernin ni quedin enlluernats pels milloraments externs: menjar, sales d'esbarjo (no caldria sinó que els nens no poguessin tenir tot això!); però ells tenen la greu obligació d'analitzar amb més profunditat els mecanismes que deriven de la ideologia, pedagogia i dinàmica que creen en els seus centres. En la majoria dels casos, conscientment o inconscientment, són mecanismes infantilitzants, mecanismes que impedeixen que el fet de l'adulteresa es produeixi. Es pot cometre contra el ser humà una defraudació més gran que la que té com a resultat impedir-li que pervingui a l'adulteresa?

LES INSTITUCIONS DE PROTECCIÓ DE MENORS NO ESTRUCTUREN

Un nen inadaptable és

«el que té dificultats en la seva vida per manca, empobriment o deterioració dels recursos de CONTACTE I MANIOBRA amb ell mateix i l'entorn. — Isidro Bravo».

Els de la Protecció de Menors, amb molta freqüència, tenen un mal CONTACTE

amb ells mateixos: es viuen malament a si mateixos, tenen sentiments d'inferioritat, de culpabilitat, d'enemistat envers ells mateixos. Es viuen deformats: inútils, pecadors, menyspreables... Això es descobreix vivint amb ells, realitzant una observació minuciosa i treient-ne les constants de comportament...

Els nens de la Protecció de Menors, com a conseqüència de la situació anteriorment descrita, tenen un mal contacte amb l'entorn social i, sovint, fins i tot físic: tenen por, agressivitat, angonya davant els grans, davant les situacions desconegudes, davant la vida. Això es descobreix també pel seguiment, la profundització a través dels símptomes, el contrast en equip...

Els fallen també, amb freqüència, els recursos de maniobra interna: no saben elaborar la culpabilitat, l'angoixa, l'emoció, la timidesa, la vergonya... i no saben maniobrar externament: no esquiven els perills, baralles, reprensions, inoportunitats, no són capaços d'estabilitat i treball.

Tot això els va embolicant en un cercle viciós d'inadaptació —com diu Antonio Julià— que els impedeix la felicitat a la qual tenen dret pel fet de trobar-se al començament de la vida. Comencen a patir excessivament aviat.

Les institucions de Protecció de Menors no solament dificulten la recuperació, per part dels nens, dels RECURSOS DE CONTACTE I MANIOBRA, amb ells mateixos i l'entorn, sinó que els espatllen positivament, pels seus mecanismes massificadors, despersonalitzats, autoritaris, contradictoris...

Els qui dirigeixen aquestes institucions són incapaces de comprendre que la vida quotidiana només és estructurant quan és font de plaer, *que va equilibrant*, i font de poder, *que va encaminant cap a l'autonomia*. Aquestes dues paraules, PLAER i PODER, són prohibitives visceralment per a ells quan es relacionen amb els nens. I això no obstant, la funció libidinal (plaer) i la funció crítica (poder) —per descomptat, ben enteses— són les dues grans funcions educatives que estructurin o reestructuren la personalitat de base d'un nen.

Quan s'efectua un seguiment dels adolescents, posterior a la seva estada a les

2. Experiències i reflexions sobre la situació actual de les institucions

El menjador: un altre exemple de massificació

institucions, es detecten situacions de desestructuració definitiva. Fins i tot en els casos més positius, com pot ser el d'aquells que saben expressar-se, s'aprecia una amargor habitual que no respon a una pura situació adolescent. Un d'ells diu així: «si per escola he tingut un orfelinat, per mestres, botxins, per ensenyança, corrupció, per paraula, xurriaques, ¿què hi he après?» «Tot això put a pell de plàtan podrit per dintre...» «... sóc manipulat,estic corromput, frustrat i amargat. Sóc víctima (innocent o culpable, no ho sé) d'aquesta situació, dels medis i de les circumstàncies...» «... perdona que no parli mai d'amor, però això és una cosa que jo no conec. Si algú de vosaltres el coneix, que m'ho expliqui, perquè, almenys en

somnis, el pugui fer meu...» «... odio la teva olor de savi, la teva forma de sepulcre...»

Podria omplir moltes pàgines de xicotets que expressen el contacte negatiu amb ells mateixos i l'entorn quan surten de Protecció de Menors. I, repeteixo, aquests casos en què és possible l'expressió ja suposen un grau notable d'estructuració.

LES INSTITUCIONS DE PROTECCIÓ DE MENORS ELIMINEN LA CONSCIÈNCIA DE CLASSE TREBALLADORA

Les institucions de Protecció de Menors impedeixen positivement que els nens i

adolescents converteixen el *procés inert* de la seva vida en *empresa conscient*.

La transició de PROCÉS INERT a EMPRESA CONSCIENT presuposa la problematització de la seva vida, però és impossible problematitzar la vida d'un nen proletari o subproletari si no es comprèn i valora el projecte històric de la classe treballadora.

Els qui dirigeixen aquestes institucions posen, com a mínim, un vel de silenci sobre aquest projecte històric que dona la clau, el sentit de la vida als qui han nascut desposseïts de béns i de poder.

Això té conseqüències greus per als nens, puix que mai no problematitzen la seva vida. El problema té sempre unes dades, unes incògnites, una possibilitat de relació que illumina i dona la clau de la solució. En no possibilitar als nens que problematitzin la seva vida neix en ells una *consciència fatalista* que els du a la inèrcia, a l'abúlia, a la vida errant, a la degeneració en molts casos.

La major part dels qui dirigeixen les institucions de Protecció de Menors tenen un concepte erroni del que és la inadaptació, la marginació i la delinqüència.

Inadaptat no és el que s'oposa a la norma establerta, sinó el qui no sap discernir, graduar i comprendre el sentit de l'oposició a la norma.

Marginat no és el qui queda al marge del dinamisme que empeny aquesta societat concreta que es considera bona, sana, ètica, acollidora. Marginat és el qui viu l'últim grau de deterioració produït per una societat que té uns mecanismes que fereixen la part més profunda de la personali-

tat de tothom, fins i tot dels dominadors.

El delictes no és un accident natural, una aberració de la natura, fruit de l'herència, de les lleis d'aprenentatge, dels familiars més acostats, de la llibertat individual... El delictes és una comunicació frustrada deguda a una situació constant d'opressió; és conseqüència d'un sistema que dissocia, que oposa el principi del plaer al de la realitat, la vida individual a la col·lectiva (com si fossin dues pel·lícules paral·leles), el treball i l'oci, la lògica i la creativitat, el pensament i l'afectivitat, allò que és social i allò que és psicològic...

Aquests errors dels qui dirigeixen les institucions de Protecció de Menors es converteixen en dominació elaborada respecte als nens i joves que queden, definitivament, sense pàtria. La pàtria del nen proletari i subproletari és el projecte històric de la classe treballadora que, si s'entén bé, és un projecte universal, perquè la consciència de classe treballadora no és immanent sinó transcendent: és l'única que resol la dialèctica opressor-oprimit per al rescat de la humanització d'ambdós.

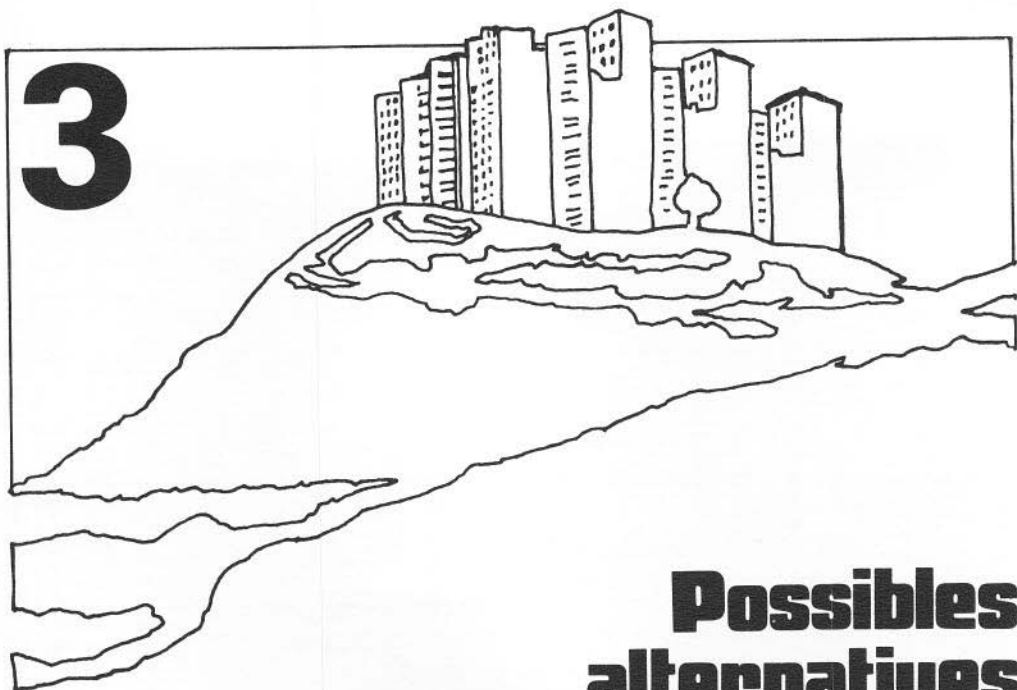
En resum: una ràpida anàlisi de les institucions de Protecció de Menors evidencia que la seva actual organització impedeix l'adultesa, impedeix l'estructuració de la personalitat de base i impedeix la comprensió del projecte històric de la classe treballadora.

La conseqüència és la INSTITUCIONALITZACIÓ DE LA MARGINACIÓ. Solament un canvi quantitatiu d'aquestes institucions pot satisfer l'opinió ciutadana, que cada vegada té més consciència, més sensibilitat i més puixança. ■

ERRATA

Lamentem un error aparegut al número 17 de «Perspectiva Escolar»: A la pàg. 49, 2a. columna, on diu «No a les oposicions: Contracte laboral!» es tracta d'un títol d'un segon document, diferent del primer («Pla d'urgència a l'ensenyament»), que ha d'anar amb un títol més gran i firmat per **Comissió pro boicot a les oposicions.**

3

Possibles alternatives

Per un problema d'espai no podem incloure el document de «Denúncia i alternativa a les institucions benèfiques» que va ser presentat, en una roda de premsa a Barcelona, el darrer mes d'abril. Aquest document va ser elaborat per un equip de tècnics, que en nom de diverses institucions ciutadanes directament implicades en la problemàtica de la marginació, hi esbossen els principals trets de funcionament de les actuals institucions.

Des d'aquella data ençà, la comissió ha dut a terme una sèrie d'accions encaminades a denunciar fets concrets i està en camí d'elaborar més profundament una alternativa vàlida a la situació de les institucions per a menors.¹

Donem, com exemple d'altres possibles, una alternativa que s'està portant a terme a l'Ajuntament de Barcelona.

¹. «Perspectiva Escolar» va donar notícia d'aquest document al número 15 (maig 1977), pàg. 51.

ELS COL·LECTIUS INFANTILS ³¹ DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

per Faustino Guerau de Arellano

El dia 19 de maig d'aquest any, 1977, a la Sala del Consolat del Mar, l'Ajuntament de Barcelona signà un contracte amb el Centre de Formació d'Educadors Especialitzats, adscrit a l'ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Per aquest contracte el Centre d'Educadors passa a ocupar-se de la investigació pedagògica, reorganització i manteniment dels centres de menors de l'Ajuntament de Barcelona.

El Centre d'Educadors és conscient de la importància social, política i pedagògica del servei que l'Ajuntament de Barcelona li ha confiat. La ciutat de Barcelona comptarà, a partir d'aquest moment, amb un servei pedagògic, de característiques qualitativament noves, els indicis del qual passem a comentar seguidament.

ORGANITZACIÓ EXTERNA

Després d'una primera tasca d'investigació, realitzada a cada família, s'ha vist que un nombre considerable de nens, fins ara internats, poden viure amb les seves famílies a condició que l'Ajuntament de Barcelona atengui la seva escolarització externa o en règim de mitja pensió.

La resta dels nens —tots els que de moment no poden viure amb la seva família— s'estan organitzant de la forma següent: COLLECTIUS d'uns cinquanta nens i adolescents de 4 a 16 anys d'acord amb els seus barris d'origen i en els quals probablement s'inseriran posteriorment. Cada col·lectiu està dividit en COMUNITATS INFANTILS de 25. Aquest nombre, més o menys, sembla apte perquè es formin

grups informals per edat, sexe, afinitats...

Cada comunitat infantil està organitzada en DOS GRUPS PEDAGÒGICS d'uns 12, que viuen en pisos diferents, distribuïts segons criteris de personalitat, coeducació i combinació d'edats. Interessa evitar ficcions familiars i, al mateix temps, aprofitar elements de vida familiar que són considerats reestructurants psicològicament i vàlids sociològicament.

Pel que fa referència a la població adulta estarà constituïda pels següents membres a cada col·lectiu: un coordinador del col·lectiu, un assistent social, uns vuit educadors, sis assistents de llar i un psicòleg compartit amb un altre col·lectiu.

Els nens, com a norma general, aniran a les escoles corrents i compartiran en tot la vida del barri.

A continuació passem a esbossar el rerefons psico-socio-pedagògic que suposa la nova modalitat organitzativa.

DINÀMICA INTERNA

L'organització externa insinuada va encaminada a la creació d'una dinàmica interna socio-psico-pedagògica. Com tota dinàmica, fa entrar en un procés que només és previsible en les seves línies de força fonamentals, en la seva utopia (l'inèdit viable que es desitja aconseguir) i en la seva estratègia. Després queda un marge ampli que no es pot tenir —ni convé— determinat. El que cal garantir és la possessió d'uns instruments aptes per no perdre el control del procés, per analitzar-lo amb lucidesa, per circumscriure o rectificar situacions al moment precís, per poten-

3. Possibles alternatives

ciar moviments incipients que es desco-breixen com a vàlids, respectar la fisono-mia peculiar que va adquirint un col·lectiu, comunitat o grup de vida (dintre del pro-jecte comú), distingir entre el que contra-diu l'essencial del projecte i el que n'és accidental..., etc.

Suposat aquest marge de sorpresa, d'im-previsible que tot projecte dinàmic ha de privilegiar, podem avançar ja algunes de les perspectives sobre les quals s'obre el projecte.

Denominador comú del projecte:

a. Prestar suport al procés d'adultesa del nen com a individu i com a grup social.

b. Inserció crítica en la realitat social fins al canvi qualitatiu d'aquesta realitat en el grau necessari i amb el ritme con-venient.

c. Extreure la força terapèutica, estruc-turant de la personalitat del nen, de tres fonts directes: el grup de vida (12 nens i els seus educadors), la comunitat infantil (25 nens i els adults que els atenen), el COLLECTIU (50 nens i totes les possibili-tats del barri on estan vivint).

d. Desenvolupament en el nen del *jo personal complet*, és a dir, el jo individual, el jo institucional i el jo polític.

e. Coeducació.

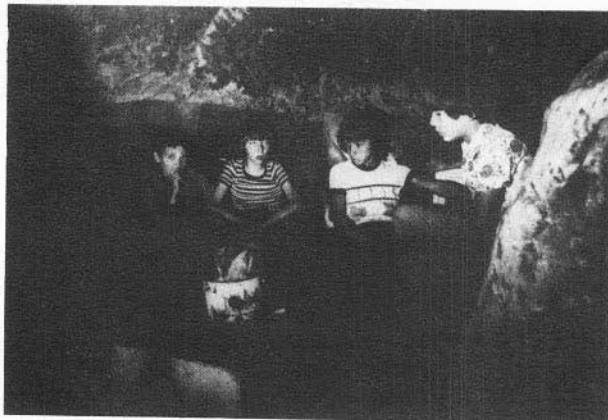
f. Mètode no compulsiu, però que doni marcs d'orientació.

g. Prioritat als aspectes comunitaris davant els aspectes familiars ficticis (però aprofitament dels valors de la realitat fam-iliar).

h. Creació de situacions de praxis (ac-ció + reflexió) que permetin als nens la comprensió del PROJECTE HISTÒRIC DE LA CLASSE TREBALLADORA A LA QUAL PERTANYEN.

i. Enfocament SOCIO-PSICO-DINÀMIC, és a dir, aquell que, en la INTERVENCIÓ EDUCATIVA —per la implicació directa en la vida dels nens— té en compte: el nivell conscient i l'inconscient; el nivell de símptomes i el d'estructura de la per-sonalitat; el nivell d'instàncies internes i externes que s'oposen a l'estructuració de la personalitat de base del nen. I tots aquests nivells tenint en compte els as-pectes individual, institucional i polític, és a dir, el jo personal complet.

j. Superació del concepte de *cuidador* de nens per instaurar el d'EDUCADOR ES-

PECIALITZAT, és a dir, aquell que ajuda el procés d'adultesa del nen a través de la VIDA QUOTIDIANA (en sentit ampli), considerada com a font de PLAER (que va equilibrant) i font de PODER (que va conduint a l'autonomia). La funció libidinal (productora de plaer equilibrant) i la funció crítica (productora d'autonomia progressiva) són les dues funcions educatives que exerciten contínuament els educadors a través dels detalls més trivials.

Actituds inicials dels educadors

Els educadors que inauguren el nou projecte educatiu accepten inicialment uns punts de partida que després seran interpretats dinàmicament i millorats amb la participació de tots.

Aquests punts de partida estan formulats en un document provisional titolat «Els educadors en els col·lectius infantils» i parla de les següents capacitats:

1. Capacitat organitzativa com a font de creativitat.

2. Capacitat de treball en equip com a font d'equilibri grupal.

3. Capacitat d'autogestió en procés com una experiència que hem d'anar construint junts (no com un fet que ja està aquí, donat).

4. Capacitat de realisme, per les dificultats inherents a tota obra humana i més quan és nova.

5. Capacitat d'anàlisi per passar a allò que és transsubjectiu i no quedar bloquejat en vivències individualistes.

6. Capacitat de sobrietat, d'un cert «enriquiment per substracció».

7. Capacitat de respecte a tota opció personal, política, religiosa dels educadors o nens que no suposi l'opressió. Respecte al moment evolutiu del nen i a les seves vivències anteriors, als seus símbols, les seves expressions, fins i tot als seus mites... amb un sentit crític evolutiu.

8. Capacitat terapèutica per aprofitar com a instruments la cosa domèstica, comunitària, la relació de veïnatge (el barri).

9. Capacitat d'immediatesa, perquè els nens necessiten de seguida allò que toquen amb les mans, veuen, senten.

10. Capacitat de perfeccionament per tal d'eliminar l'autosuficiència, procedir amb rigor i seguir intel·ligentment el ritme dels processos individuals, grupals i socials.

MOMENT EN QUÈ ENS TROBEM

Estem superant les dificultats provinents de la premura de temps i que giren al voltant dels següents nuclis problemàtics que, tot i que són de tipus organitzatiu, tenen una gran repercussió pedagògica:

Nucli 1. Els col·lectius (elecció de barris, de pisos, distribució de nens i educadors...).

Nucli 2. Escolarització (recerca d'escola per als nens per districtes i barris; enfocament de l'escola supletòria, plantilla de professors, supervisió de mètodes perquè no es contradiguin amb el projecte global...).

Nucli 3. Reclutament de personal (criteris, contactes, elaboració de situacions derivades...).

Nucli 4. Estructuració jurídica (explicitació del contracte amb l'Ajuntament, sindicació, contractes laborals, sous...).

Nucli 5. Organització administrativa (economia, comptabilitat, administratius, relacions formals, secretàries...).

Nucli 6. Relacions públiques (a fi que hi hagi plena transparència, però no publicitat, perquè domini la vida del barri —i de la classe treballadora a la qual pertanyen els nens— sobre les realitzacions concretes del projecte pedagògic que se'ns ha confiat).

Nucli 7. Organització de les colònies d'estiu concebudes com a transició de l'internat al grup petit, de la separació de sexes a la coeducació, del règim autòritari al no compulsiu creador de marcs de referència.

Les implicacions d'aquests nuclis problemàtics que estem resolent ofereixen un gran interès pedagògic, però ens obliguen, en aquest moment, a un ritme excessiu de treball.

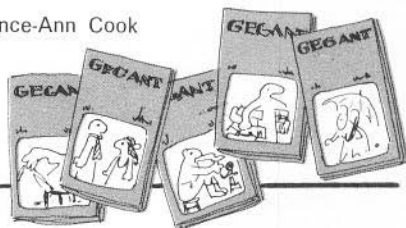
ESCOLA EN CATALÀ

PRIMERS LLIBRES PER A L'E.G.B. EN CATALÀ
APROVATS PEL MINISTERI D'EDUCACIÓ I CIÈNCIA

BIBLIOTECA PER A L'ESCOLA

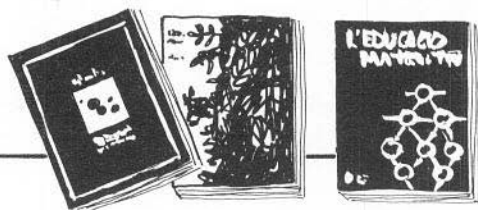
COL·LECCIÓ «LLEGEIXO TOT SOL» (6-8 anys). Ellen Blance-Ann Cook

Gegant. Sèrie A (vermell)	90
Gegant. Sèrie B (blau)	90
Gegant. Sèrie C (groc)	90
Gegant. Sèrie D (verd)	90

COL·LECCIÓ «AVUI SABREU» (6-9 anys). Benet/Bagué

Pèr què canten els ocells (exhaurit)	90	D'on surt el fil	90
Per què fan niu els ocells (exhaurit)	90	D'on surt la goma	90
Per què marxen els ocells	90	D'on surt el paper	90
Per què són útils els ocells (exhaurit)	90	D'on surt el sucre	90
Què és el blat	90	El meu amic l'artista	90
Què són les patates	90	L'artista troba el llenguatge de l'art	90
Què són les mongetes	90	L'artista aprèn la lliçó dels àngels	90
Què són les hortalisses	90	L'artista descobreix nous camins	90
L'aigua que corre	90	El cavall i l'home	90
L'aire que respirem	90	El be i el pastor	90
El sol que t'escalfa	90	La vaca i el pagès	90
La terra que trepitges	90	El gos i el seu amo	90
El castell dalt d'un turó	90		
El cavaller i el monjo	90		
El senyor a la guerra i el pagès a la terra	90		
Quan la ciutat tenia portes i muralles	90		

COL·LECCIÓ «QUÈ CAL SABER»

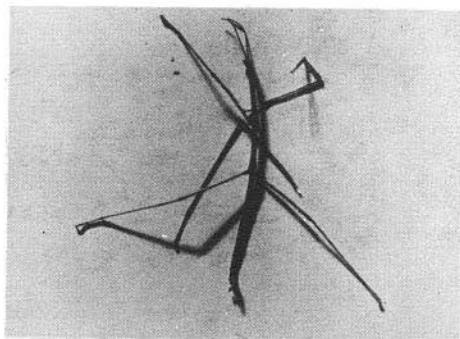
1. Biologia d'avui. Waddington	100	8. Barcelona pam a pam. Cirici. (Nova edició corregida)	400
2. Física d'avui. Andrade	100	9. Ecologia d'avui. Terradas	100
3. Química d'avui. Porter	100	10. L'educació permanent, avui. Len- grand	100
4. El català bàsic. Llobera	100	11. On va l'educació. Piaget	100
5. Lingüística d'avui. Cerdà	100	12. L'educació matemàtica, avui. Santaló	100
6. Comprendre la pintura. Areán	120		
7. Psicologia d'avui. García Pleyán.	100		

Editorial Teide, S.A.

Tel. 93/250 45 07 - Viladomat, 291 - Barcelona-15

UNA EXPERIÈNCIA A LA CLASSE DE LLENGUATGE DE 4rt. I 5è. D'EGB

ELABORACIÓ COL·LECTIVA D'UN CONTE

Com aprofitar els elements reals
per crear un món fantàstic

1. Com va néixer aquest conte
2. El conte
3. Procés d'elaboració

1. COM VA NÉIXER AQUEST CONTE

Un dia del mes de desembre, la Iolanda va dur un insecte a l'escola. De sobte, em semblà una branca que caminava i aquest miratge em va suggerir la creació d'un conte.

Poc després d'haver vist l'insecte-branca «Bacillus rossi», nom amb què el batejà la ciència, vaig iniciar la classe de llenguatge de 4rt. i 5è. d'EGB dient:

Avui, tot passejant pel bosc, una veu m'ha xiuxiuejat:

—JA N'ESTIC TIPÀ!

Però al meu voltant no hi he vist ningú.

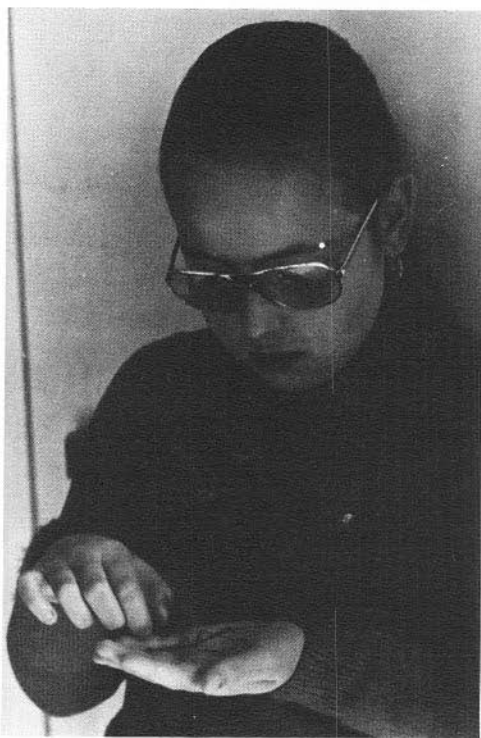
—JA N'ESTIC TIPÀ! —*ha insistit la mateixa veu; i així ha continuat fins que, amb gran sorpresa, m'he adonat que ERA UNA BRANCA QUI M'ESTAVA PARLANT!*

—Apa!, que ens vols ensarronar ja a la primera hora de la tarda? —va interrompre en Carles.

—Tipa de què, branca? —*li he preguntat.*

—Tipa que a l'hivern, quan més necessitat tinc de les fulles, em deixin, i... que n'és d'ensopit haver d'esperar el retorn de la primavera...!

No vaig poder proseguir perquè immediatament s'alçaren cent veus dient, talment com si s'haguessin posat d'acord:

—Això és impossible!

Però, aleshores, vaig treure el fantàstic insecte de la capsa on l'havia desat. Sorpresos i també tots a l'una feren:

—Caram, **UNA BRANCA QUE CAMINA!**

Meravellats, decidírem fer cas a la imaginació i emprenguérem la tasca, que va durar uns quants dies, d'elaborar aquest conte col·lectiu.

36 2. RONDINETA I LLEUGERA

Hi havia una vegada en un bosc una branca que no estava satisfeta. «A l'hivern —deia—, quan més necessitat tinc de les fulles, em deixen i... que n'és d'ensopit haver d'esperar el retorn de la primavera...!» «JA N'ESTIC TIPÀ! —deia a les altres branques—. Vull anar a viatjar fins que trobi el país on als arbres mai no els cauen les fulles!»

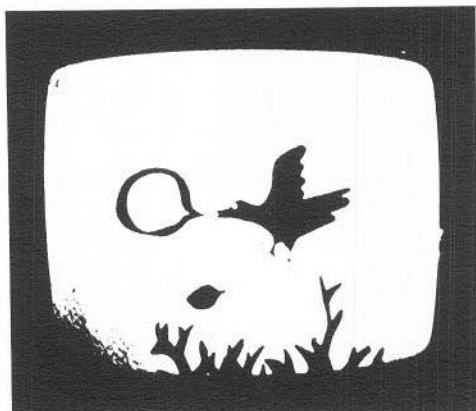
Rondineta, l'anomenaven així perquè sempre rondinava, un bon dia va agafar el farcell i, com que cap més branca no gosava d'anar-se'n amb ella, va decidir de fer-ho tota sola. I camina que caminarà, es va trobar amb una de les seves fulles, que es deia Lleugera i que l'havia abandonada feia uns quants dies, amb les primeres ventades de la tardor.

—Hola, Lleugera! —va dir-li mig enfadada Rondineta.

—Hola, Rondineta! —li respongué amb veu apagada Lleugera—. Estic contenta de veure't... jo... no volia anar-me'n... però... el vent, que és més fort que jo..., se'm va emportar...

—On vas?

—Vull trobar un país on les fulles no se separin mai de les seves branques, perquè quan vosaltres m'abandoneu... els ocells no em vénen a visitar i m'entristeix sense les seves cançons...!

—Rondineta, potser els ocells també fugen cap al país on les fulles mai no abandonen els arbres...

—És clar!

—Vols venir, Lleugera? Allà coneixerem nous amics... arbres, branques, fulles com tu que ni el vent, amb tota la seva força, podrà separar-nos.

—Visca!! Visca!! Jo també he somniat un país com aquest moltes vegades. Faig també el meu farcell i anem-hi corrents.

Així, doncs, ben decidides i contentes s'en-caminaren cap a la vora del riu.

—Bon dia, riu —van dir-li molt eixerides—. Ens duries al país on els arbres sempre tenen fulles?

—Us puc dur fins al mar. El mar en sap tant de coses! Ben cert que us ajudarà.

—Vinga, som-hi!

—Jo faré de vaixell —va dir Lleugera— i tu, Rondineta, seràs el meu rem.

I molt contentes es varen fer una abraçada molt forta.

El riu va frenar l'embranchida de les seves aigües perquè Rondineta i Lleugera no perdessin l'equilibri. Tots els peixos del riu saltaven al seu voltant mentre saludaven als nous amics.

Si haguéssiu vist... amb quina felicitat anaven cap al mar...! Van viatjar tota la nit, i, a la matinada, en sentir la remor de les aigües del mar, els peixos, amb uns saltirons molt alegres, s'acomiadaren de les seves companyes de viatge.

Rondineta i Lleugera, tot estranyades, li van dir al riu:

—Per què ara, quan arribem a la mar, ens abandonen els peixos?

—Les meves aigües són dolces i fugen de les aigües salades del mar... Però no us entristiu... al mar també hi trobareu molts amics.

Adéu, Rondineta! Adéu, Lleugera! —va dir el riu mirant que no saltessin totes les llàgrimes...

—Quan serem al país que cerquem, el primer record, la primera postal serà per a tu, amic riu.

I en havent dit aquestes paraules, es feren a la mar.

—Hola, mar! Venim d'un país llunyà i voldríem arribar en un altre on els arbres sempre tinguin fulles.

I el mar, orgullós de poder ajudar-les, amb la seva veu poderosa va cridar:

—TAU...ROOOOOOOOOOOÓ...!!! TAU...ROOOOOOOOOOOÓ!!!

—Reno! —va dir Rondineta—, quin peix més gros se'ns apropa...!

—No tingueu por, li plaurà tant de portar-vos fins al país que em demaneu...

—Jo —digué el Tauró— sóc amic de tots aquells que allà viuen.

Rondineta i Lleugera, a cavall del Tauró, navegaren dies i nits desafiant tots els perills fins que una matinada van quedar bocabada-des en albirar el país dels seus somnis.

Els arbres, branques, fulles, ocells, flors... en veure, de lluny, les nostres amigues, els mancà temps per preparar una gran festa.

Quin aldarull!! Tots s'aplegaren a la platja per donar-los la benvinguda.

Rondineta i Lleugera els explicaren perquè se n'havien anat de la terra on viuen i després, tal com havien promès, es recordaren del riu i li enviaren aquesta postal perquè admirés aquell país tan fantàstic:

3. PROCÈS D'ELABORACIÓ

En adonar-me de l'interès dels nens de la classe per aquell insecte tan semblant a una branca, vaig creure que fóra interessant aprofitar l'ambigüitat d'un element real per passar a un món fantàstic tot creant un conte que fos la fusió d'aquest element real amb l'element meravellós.

Aquesta experiència tindria un triple sentit: Facilitar l'activitat creadora i inventora, com un factor important dins les capacitats mentals.

Facilitar la construcció d'un saber dinàmic i progressiu mitjançant la creativitat.

Paral·lelament al desenvolupament del pensament creatiu, educar la sensibilitat i les emocions, i potenciar la consciència estètica. Per aconseguir els objectius que em proposava vaig fer una petita dramatització: personalitzar els elements i donar vida a aquests elements inicials de la narració.

TREBALL INDIVIDUAL

A partir dels elements inicials que se'ls havia donat, tots els nens de la classe varen escriure un conte. Es varen llegir tots els contes a la classe.

País on als arbres sempre tenen fulles

Estimat riu:

Quin bé de Déu d'arbres, fulles de tots colors, ocells, papallones!!.

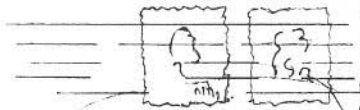
Aquest país és extraordinari! Hi corre un vent suau... i el sol no s'acaba mai!

Els d'aquí s'han quedat tan parats! Sembla mentida - diuen - que encara hi hagi un país on als arbres els hi cauen les fulles.

Riu, tu que ets tan viatger, digues a tots els amics que siguin valents i que vinguin.

Val la pena.

Rondineta i Lleugera

Sra. Ren

País on als arbres els hi cauen les fulles.

Per mar

38 TREBALL COL·LECTIU

1. Estructura del conte.
2. Lèxic.
3. Sintaxi.
4. Altres activitats.

1. ESTRUCTURA DEL CONTE

A. Després de la lectura de cada treball vàrem seleccionar uns elements narratius —sense estructura—: vent, fulla, riu, mar, tauró.

B. Estructuració col·lectiva dels elements narratius del conte que passen a tenir les següents funcions:

Introducció: Planteig del problema: *No estava satisfeta.*

Causes del problema:

el vent —serà l'element antagonista cauen les fulles

té fred

no té companyia

Conseqüència: sempre rondinava.

Inici de l'acció: Es troba amb un element col·laborador que l'ajuda.

És un element bo: la fulla.

Més endavant es convertirà en co-protagonista.

El viatge: *Finalitat:* trobar un país on els arbres sempre tinguin fulles.

Els elements col·laboradors del viatge seran: el Riu, el Mar, el Tauró.

Final: Arribada al país.

A partir d'aquest esquema cada idea es desenrotllava en un paràgraf que un nen escrivia a la pissarra i que s'anava enriquint i perfeccionant.

Per exemple: els elements del món animal i vegetal en convertir-se en protagonistes necessiten un nom propi.

«No podem dir sempre branca i fulla, hem de posar-los un nom!», va dir la Isabel.

I així vàrem batejar amb RONDINETA a la branca perquè *sempre rondinava* i LLEUGERA a la fulla perquè *amb les primeres ventades* de la tardor la va abandonar.

Ja tenim el nom de les heroïnes.

2. LÈXIC

Em vaig proposar treballar a fons les següents qüestions:

A.

— Precisió de les paraules, sinonímia.

— Passar del nivell col·loquial al nivell literari.

— Estudi del camp semàntic dels sentiments.

B.

— Precisió en l'ús dels temps verbals: l'ús del p. perfet en llengua escrita en comptes del perfet perifràstic, més usual en llengua oral.

Buscar les paraules o expressions més precises.

Per exemple: els nens varen escriure: «Una branca que no estava bé». Calia buscar la paraula exacta analitzant l'estat d'ànim de la branca. «Que no estava...» fins trobar la paraula exacta: *SATISFETA*.

La primera escriptura del conte era pobre en vocabulari i m'interessava que veiessin que en escriure es pot perfilar i reelaborar el llenguatge. Es tractava d'intentar el pas del nivell col·loquial al nivell literari.

Interessava que estudiessin el camp semàntic dels sentiments perquè ells mateixos descobrissin els camps lèxics oposats dels mots que havien emprat:

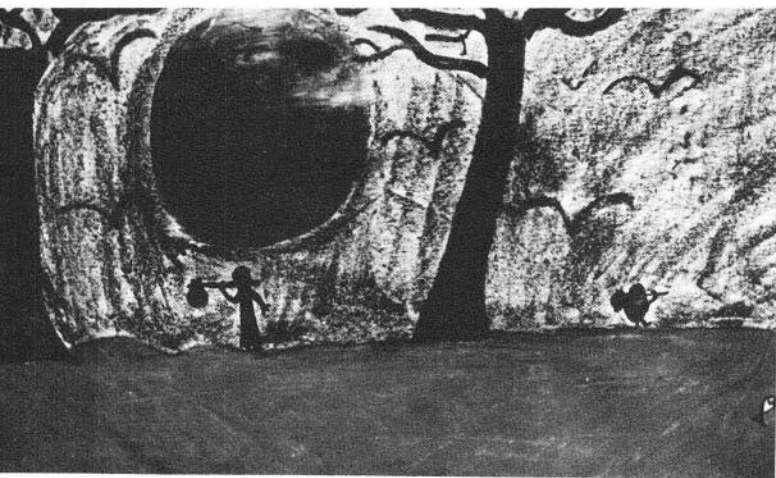
— *de tristesa* quan fa referència al país on cauen les fulles

estava sola; que n'és d'ensopit!; ja n'estic tipa!; sempre rondinava; abandonada; m'en-tristeixo...

— *de felicitat* en posar-se de viatge i dirigir-se al «país dels somnis»

somniava; decidides; contentes; eixerides;

1.ª redacció Nivell col·loquial	2.ª redacció: reelaboració Nivell literari
— que n'és d'avorrit — el riu va <i>reduir la velocitat</i> de les seves aigües — en sentir el <i>soroll</i> del mar — <i>es despediren</i> — en veure de lluny — s'amuntegaren — quin soroll!	— que n'és d'ensopit — va <i>frenar l'embranchida</i> ... — la <i>remor</i> — s' <i>acomiadaren</i> — en <i>albirar</i> — s' <i>aplegaren</i> — <i>quin aldarull!</i>

s'abraçaren; felicitat; saltirons molt alegres; orgullós; quin aldarull!

Vàrem veure que les formes perifràstiques: es varen encaminar, es varen acomiadar, varen navegar, es varen aplegar, els varen explicar, es varen recordar... podien intercanviar-se per les formes més simples encara que més literàries: s'acomiadaren, s'encaminaren, navegaren, s'aplegaren...

Frases fetes: Ens vàrem adonar que havíem fet ús d'algunes frases fetes molt utilitzades en altres contes:

«i havia una vegada...»; «l camina que caminarà...»; «fer el farcell»; «un bon dia...»; «Quin bé de Déu!»...

La primera frase —«Hi havia una vegada...»— que ens introduïa l'estil narratiu del conte ens va donar peu a buscar i analitzar les diferents maneres com comencen els contes.

3. SINTAXI

Les dificultats sintàctiques varen ser fonamentalment:

— Com fer el lligam entre paràgrafs.

Sovint s'oblidaven d'elements o n'introduïen d'altres que no tenien res a veure amb el conte.

— Problemes dins el paràgraf.

Veure les frases, com es relacionen les oracions simples i compostes, passar de l'estil directe a l'indirecte.

— Problemes dins la frase.

Descripció dels personatges per mitjà d'adjectius o frases adjectives o aposicions.

Assenyalaré una dificultat molt especial que els nens van trobar en construir una frase:

«País on als arbres mai no els cauen les fulles», van dir els nens.

A. Calia buscar altres maneres de dir-ho que no fossin tan complexes. Aquesta frase s'utilitzava molt sovint en la redacció del conte.

B. Em proposava, aprofitant les dificultats de la frase, d'estudiar la frase afirmativa i negativa i que, a nivell d'exemples, veiessin la diferència entre la FORMA i el SIGNIFICAT d'una frase.

La *forma* (no, mai...) és negativa i el significat pot ser o negatiu o positiu.

La *forma* (sí, sempre) és afirmativa i el significat pot ser o negatiu o positiu.

A partir de la primera frase en vàrem construir d'altres:

1. País on als arbres mai no els cauen les fulles.
2. País on les fulles mai no abandonen els arbres.
3. País on els arbres sempre tenen fulles.
4. País on als arbres els cauen les fulles.
5. País on les fulles cauen dels arbres.

Les frases 1, 2 i 3 són frases gairebé sinònimes quant al significat. Però quant a la forma 1 i 2 són negatives i la 3 afirmativa.

La 3, 4 i 5 són iguals en quan a la forma —afirmativa—, però en canvi la 4 i 5 són autònimes de la 3.

4. ALTRES ACTIVITATS: Interrelació de matèries

CIÈNCIES DE LA NATURALES

Paral·lelament a l'elaboració del conte a la classe de ciències de la naturalesa varen estudiar:

— Situació dels elements o personatges principals del conte en el seu mitjà natural: EL BOSC.

- A.** Visita d'un bosc.
- Estudi amb profunditat d'un arbre. Arrels, tiges, branques i fulles.
 - Estudi de diferents tipus d'arbres. Agrupacions segons el tipus de fulles: caduques i perennes.
 - Catalogació dels animals del bosc.
 - Sistemes de defensa com a solució per escapar de la cadena tròfica: mimetisme i canvi de color.
- B.** Treball pràctic.
- Fabricació d'un herbari i classificació.
 - Col·lecció d'insectes i classificació.

EXPRESSIÓ PLÀSTICA

El conte va agradar molt a tots els nens de l'escola i vàrem pensar fer un treball conjunt parvulari i EGB. Traduiríem el conte a diferents llenguatges: icònic i musical.

Va començar la producció d'imatges que més tard reproduiríem en diapositives. Després de les imatges calia buscar la música adequada per tal que amb la sincronització d'imatges-so quedés totalment perfilat el muntatge audiovisual.

«Els Comediants» en el programa català «TERRA D'ESCUDELLA» varen representar aquest conte.

«La Galera» està preparant la publicació que inclourà en la col·lecció «GALERA D'OR».

CONCLUSIÓ

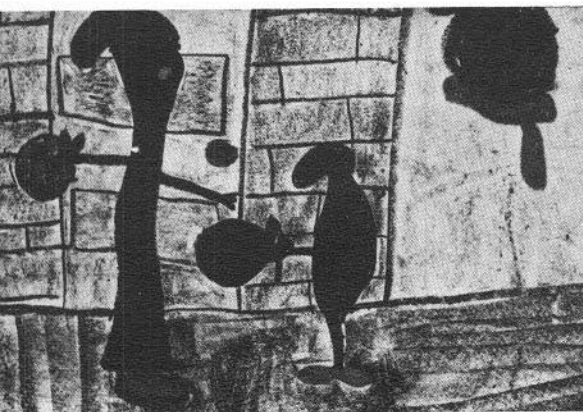
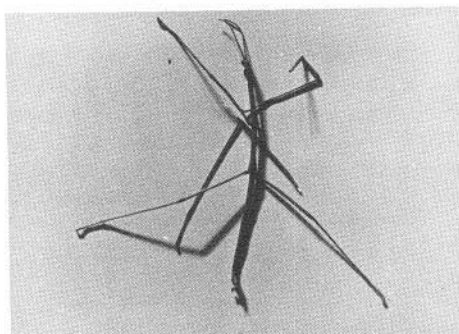
Creiem que aquesta experiència va interessar molt als nens —l'elaboració del conte va durar 18 hores de classe de llenguatge— pel fet que lligava la realitat propera del noi amb l'activitat de la classe de llenguatge.

Dins la classe de llenguatge vàrem educar la imaginació i sensibilitat dels nois, el gust per les paraules exactes, el plaer de la creació individual i col·lectiva, el sentit de la col·laboració entre els elements del grup de la classe, un coneixement i enriquiment de la sintaxi i del lèxic, el domini d'uns recursos literaris —estil directe i indirecte—, estudi d'elements bàsics de la narració: personatges, narració, acció; ensenyar l'estructura del conte i finalment la interrelació amb altres matèries.

Ramon BESORA

Mestre de llenguatge
de l'escola «El Puig»
d'Esparreguera

Fotos: Joan Huguet i Benjamí Marí

BIBLIOGRAFIA

EL CONTE

PROPP, V., *Morfología del cuento*, 2.ª ed. Ed. Fundamentos, Madrid 1974 (*amb un estudi estructural sobre la tipologia del conte per E. Mélétsinski*).

PROPP, V., *Las raíces históricas del cuento*, Ed. Fundamentos, Madrid 1974 (*Propp el públic per primera vegada el 1946*).

SAVATER, F., *La infancia recuperada*, Taurus, Madrid 1976.

BRYANT, S. Cone, *Com explicar contes*, Nova Terra, Barcelona 1963.

BAQUERO GOYANES, M., *Qué es el cuento*, Columba, Buenos Aires 1967.

BETTELHEIM, Bruno, *Psychanalyse des contes de lles*, Robert Laffont, Coll. Reponses, París 1976.

L'ENSENYAMENT DE LA MÚSICA A SEGONA ETAPA D'EGB

Aquest escrit és el resultat d'una revisió i reflexió del treball de curs realitzat a la classe de música a 2a. etapa.

Primerament, s'ha de tenir en compte que la nostra feina —donada la poca cabuda que en la majoria de plans d'estudi hi té la música— no es concreta sols a una escola sinó a diverses.

Lès característiques de les escoles i dels nens on hem treballat han permès poder formular un programa en comú a grans trets, encara que de vegades s'hagin introduït variants davant les diferents realitats.

TIPUS D'ESCOLA

Quatre escoles privades (actives) coeducatives.

Una escola religiosa de noies.

NIVELL DELS NENS EN ARRIBAR A 6è.

S'han d'establir dos grups diferenciats:

1er. Grup. — Escoles que han treballat la música al parvulari i a 1a. etapa, a nivell de sensibilització: jocs rítmics, cançons, petites audicions, jocs auditius... i han començat a treballar la lectura i escriptura (notació) rítmico-melòdiques.

2on. Grup. — Escoles on no s'ha fet música ni a parvulari ni a 1a. etapa.

HORES DEDICADES, MATERIAL I MITJANS DISPONIBLES

El nostre treball es redueix a una hora setmanal per cada classe.

Normalment utilitzem la mateixa classe, sovint de dimensions reduïdes, per a la nostra tasca. Això comporta, en primer lloc, un inconvenient de tipus sonor: la classe de música molesta a les classes del costat i a l'inrevés. En segon lloc, la manca d'un espai lliure —sense cadires ni taules per entremitg— no permet fer exercicis per als quals és imprescindible el moviment (dances, motricitat, rítmica...).

El material de música que podríem considerar quasi indispensable: tocadisc, discs bàsics, magnetòfons, cassettes i bibliografia de consulta bàsica, falten a l'escola o són d'una qualitat molt baixa (tocadisc i magnetòfon), inservibles donades les característiques de la nostra matèria.

D'altra banda, són poques les escoles que disposen d'instruments musicals: piano, instruments Orff (percussió indefinida i de plaques afinades).

OBJECTIUS

A

Una de les principals finalitats de la nostra tasca educativa és la sensibilització musical. L'entemem sota dues vessants: l'una, fer el nen receptiu, obert sensitivament als sons,

als ritmes i a les harmonies; l'altra, fer que el nen respecti l'art musical en totes les seves manifestacions.

Tot i considerar aquest aspecte com un dels principals, ha estat el que més dificultats ens ha reportat.

L'educació de la sensibilitat és quelcom molt complex, molt abstracte i requereix un treball molt constant, només assolible al cap dels anys. No és un aspecte que es pugui treballar directament amb un programa específic per a ell, sinó que és en totes les activitats educatives de la classe de música, on s'ha procurat tractar-ho.

Creiem que a 2a. etapa, l'edat crítica dels nois i noies, és un factor que dificulta més aquest treball, si s'ha d'iniciar en aquest moment.

També cal dir que el respecte i l'afecció vers l'art en general, en l'ambient social, familiar i fins i tot d'escola, que envolta el nen, és desfavorable i no l'ajuda gens. Si comparem l'estímul que pares i societat en general donen a altres matèries més valorades avui (matemàtiques, llengua...), veurem com n'és de diferent el donat a la música i a la plàstica, per exemple, matèries educadores de la sensibilitat.

B

Una altra finalitat és donar al nen uns coneixements que esquemàticament es poden concretar en:

Lectura i escriptura elemental

La música com tot art utilitza un llenguatge per expressar-se. Creiem que el nen l'ha de conèixer i treballar a nivell bàsic per tal de deixar de ser un analfabet musical.

PRIMER GRUP (els qui han fet música a parvulari i a 1a. etapa)

Programa

No hem pogut fer un programa concret i progressiu per cursos, a priori. En aquest tipus de matèria, el nivell assolit per grups similars, és molt diferent. Hi ha factors, fins i tot de fora de l'escola, que condicionen: diferents aptituds dels nens, diferent situació econòmica o cultural familiar que facilita classes de música fora de l'escola, etc.

L'únic objectiu concret és que tot partint del nivell amb què ens arriben a 6è., acabin 8è., llegint, a nivell rítmic i melòdic, la música d'una cançó o melodia, els elements de la qual siguin els que podríem anomenar bàsics i que normalment es donen en una cançó de tipus popular.

En aquest grup s'ha utilitzat la flauta dolça (instrument de poques dificultats tècniques a nivell elemental) com a eina per la lectura musical.

Nivell assolit

De bon començament cal dir que una gran dificultat amb què s'ensopega, és produïda pels diferents nivells de coneixements que hi ha en el grup de classe. Això fa gairebé impossible, de vegades, el treball col·lectiu, escurçant, a més a més, el poc temps dedicat setmanalment a cada nen.

La lectura rítmica i la lectura dels noms de les notes ha estat entesa i apresada amb força correcció per una gran majoria de la classe en cada un dels tres nivells.

L'aprenentatge de la flauta és potser el que fa crear més desnivells a la classe. Hi ha els qui no els costa gaire i hi posen molta afecció i d'altres a qui els representa força dificultat i no arriben quasi bé a sortir-se'n, tot i voler continuar. L'única manera de salvar-ho és fer grups de treball segons nivells, amb els grans problemes d'ordre organitzatiu i temps que comporta, ja anomenats abans.

El que suposa grans dificultats de tot ordre, és la lectura melòdica, o sia, l'afinació i reco-

neixement de les diferents alçades de les notes. S'ha de tenir en compte que aquests nens no comencen aquest aprenentatge a 2a. etapa, però malgrat s'hagi treballat, en la majoria dels casos ha estat insuficient per manca de temps, molts cops —hem de pensar el poc que en disposa 1a. etapa— i per manca d'una metodologia ben asumida— pel professor, en molts d'altres. Aquest coneixement insuficient, en la majoria de casos, de la lectura melòdica, fa que moltes vegades s'hagi de «repassar» des de la base. És un treball lent i costós que demana moltes hores de dedicació, i els nens de 8è., en acabar el curs, no han pogut arribar a cantar, o sia, endevinar el so d'una cançó sols, sense l'ajuda de cap instrument.

SEGON GRUP (els qui no han fet música)

Programa

En el moment de confeccionar aquesta part de la programació es va creure que no seria oportú, donades les característiques dels nens, començar a 6è., o a 7è., o a 8è., un estudi de la lectura i escriptura musicals que per la seva complexitat faria necessària una dedicació exclusiva deixant de banda tots uns altres aspectes molt necessaris (audicions, cançons...) per al nen que fins ara desconeixia gairebé totalment el món de la música. Per això es va pensar en introduir a través de tots els treballs de classe una iniciació a la lectura rítmico-melòdica.

Nivell assolit

És important destacar que la introducció de la lectura-escriptura musical, «les notes» com diuen els nens, no és gens ben rebuda en aquesta edat, es pot dir que no en volen sentir parlar.

La lectura del ritme és el que primer s'ha treballat. La part rítmica és la que més agrada als nens i per aquest costat és per on s'ha començat la grafia musical. Podem dir que a llegir una petita frase rítmica d'elements molt bàsics, una majoria de la classe de cada nivell, hi ha arribat.

La lectura melòdica solament ha estat iniciada. Ha estat un primer contacte amb les diferents alçades del so.

Iniciació a la història de la música i coneixement dels instruments

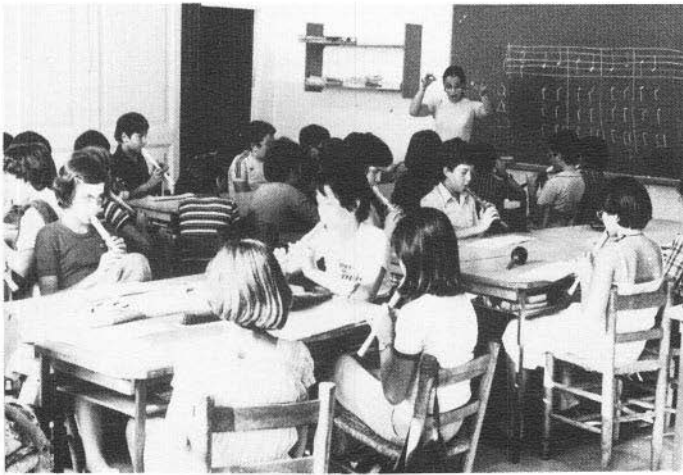
D'altra banda, el nen ha de veure que la música ha tingut també la seva història, el seu desenvolupament i la seva evolució, fins arribar a la música dels nostres dies. D'aquesta manera el nen descobrirà uns músics, uns instruments, diferents maneres d'utilitzar la música segons les èpoques, etc.

PRIMER I SEGON GRUP

Programa

Abans de tot cal dir que s'ha d'intentar sem-

pre que sigui possible, lligar la música amb les altres matèries o activitats del curs (socials, llengua...). Al nen li és molt més assequible assimilar un tema que està treballant des d'un altre camp i al mateix temps, la relació entre les matèries l'ajuda a tenir una mica més de visió global del curs.

Temes d'història de la música

Els temes són tractats, a 2a. etapa, d'una manera molt general, sense gaire aprofundiment. Es vol aconseguir, únicament, que el nen vegi que la música, com a expressió de l'home, ha estat present en cada una de les diferents etapes de la humanitat, participant dels esdeveniments que les han marcat.

6è. nivell

- L'home primitiu i la música
Descoberta del so.
Utilització del so.
Característiques de la seva música.
- La música en els pobles de l'Antiguitat
Descobriments de dades a partir de les troballes arqueològiques.
Grècia i Roma.
- La música a l'Edat Mitjana
Música religiosa: cant gregorià, de gran importància com a inici de la tradició musical d'Occident.
Música profana: goliards, joglars i trobadors.

7è. nivell

- La polifonia
Organum | com a primers sistemes de
Discantus | cant a veus.
El Llibre Vermell de Montserrat.
- El Renaixement
Qualitats de la música.
Funció.
Formes musicals.
Instruments més utilitzats.
Músics a remarcar.
- El Barroc
(Els mateixos apartats del Renaixement.)
- El Classicisme
(Els mateixos apartats del Renaixement.)

8è. nivell

- El Romanticisme
(Els mateixos apartats del Renaixement.)
- L'Impressionisme
(Els mateixos apartats del Renaixement.)
- Les Escoles Nacionalistes
Rússia.
Espanya.
- Música Nova i Contemporània
Culta.
Popular.

46 **Nivell assolit**

Aquest programa d'història, proposat en funció de situar i relacionar la música, principalment amb socials, no s'ha pogut acabar, ni de bon tros, en cap dels diferents nivells de les diferents escoles.

S'han treballat cançons, audicions i activitats relacionades directament o indirecta amb aquests temes. Per exemple: «L'home de Cromanyó» per la música de l'home primitiu; fer un treball sobre la música del Renaixement, buscant gravats de la pintura i art d'aquell moment, tot comparant-ho; escoltar una polifonia i cantar al mateix temps la primera veu...

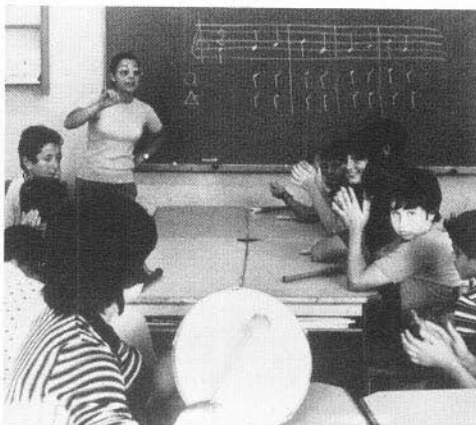
PRIMER GRUP

Nivell Temes treballats

- 6è. L'home primitiu i la música.
La música en els pobles de l'Antiguitat.
- 7è. La música a l'Edat Mitjana.
La polifonia. El Renaixement.
- 8è. El Barroc.
El Classicisme.

Cal remarcar que malgrat parlar d'aquest grup d'escoles, en tocar cada tema, sorgien termes, dades, com per exemple: polifonia, orquestra de cambra, concert..., que el nen desconeixia a causa segurament de la brevetat del temps dedicat cada any a la música. Això fa allargar el temps més del que caldria i fa perdre el centre d'interès concret.

Seria molt útil que durant la 1a. etapa el nen treballés i conegués, encara que no cronològicament, tota una colla de paraules i concep-

tes molt bàsics a nivell musical, però que farien de base en el petit aprofundiment de 2a. etapa. Contràriament, cal dir també, que ha estat molt positiu, que en el moment de

Col·lecció La Rambla

Una eina d'aprenentatge i discussió per a grups escolars, socials, polítics, etc.

Volums publicats:

- 3/ **PER QUÈ ES DESTRUEIX LA NATURA?**
- 2/ **QUÈ FAN ELS AJUNTAMENTS?**
- 1/ **COM SÓN ELS SINDICATS?**

En preparació:

- COM FUNCIONA UN PARLAMENT?**
- COM ÉS UN PARTIT POLÍTIC?**
- COM ÉS UNA CONSTITUCIÓ?**

125 ptes.

De venda a quioscos i llibreries

edicions 62

Provença, 278 Tel. 2160062 Barcelona-8

fer una audició, anomenar un músic, etc..., el nen recordés una petita referència ja tinguda abans.

SEGON GRUP

Nivell Temes treballats

- 6è. No s'ha cregut oportú començar els temes d'història, a nivell cronològic, a causa del desconeixement cultural-musical d'aquest grup. Els temes que s'han treballat han estat diversos i han intentat donar al nen els elements bàsics necessaris per a una introducció a la història de la música.
- 7è. L'home primitiu i la música.
La música en els pobles de l'Antiguitat.
La música en l'Edat Mitjana.
La polifonia.
El Renaixement.
- 8è. Igual que 7è.

En aquest grup de nens comentat, el treball d'història de la música ha estat força positiu perquè ha permès tractar els diferents temes com a centres d'interès i a partir d'ells, encetar el coneixement de gran quantitat d'elements desconeguts pels nens.

Cal observar que sobretot a 7è. i a 8è. d'aquest grup, s'han treballat més temes d'història que no als mateixos nivells del primer grup. Creiem que en el segon grup no hi havia tantes possibilitats de treball rítmico-melòdic com en el primer.

Educació sensorial

L'aspecte de l'educació sensorial (veu, oïda, sentit rítmic) a 2a. etapa ha de ser la continuació del treball (ritmes, expressió dinàmica...) fet anteriorment. La cançó i tot el treball que d'ella es desprèn: educació de la veu, memòria auditiva, afinació, atenció, escoltar-se i escoltar els altres, és un bon mitjà. Les audicions, danses i jocs rítmics són elements útils també.

Els nens que comencen l'educació sensorial a 2a. etapa, tenen moltes dificultats, no apropiades a la seva edat i que haurien hagut de resoldre abans. Aquest defasament fa que el nen davant de segons quins exercicis, malgrat adaptar-los, es pensi que ha de fer coses de «nen petit», però no està capacitat per fer uns determinats treballs més engrescadors per a ell.

C

Una altra finalitat també important, encara que vagi molt lligada a les altres, és fer que el nen intueixi o comenci a entendre el per què de l'assignatura «música». Fins ara, a parvulari i a 1a. etapa, el nen es pren la música com un joc; a 2a. etapa la matèria li requereix més esforç i treball. Això fa que el nen ho rebutgi, tot dient que la música no serveix per a res. Cal fer-li veure la necessitat d'arribar a uns coneixements que el duran a participar d'una manera suggestiva de la música.

Hi ha treballs de classe (cançons a veus, conjunts rítmics, audicions...) que se sap del cert

per altres experiències que agraden al nen i el fan fruir. Ara bé, per realitzar aquest treball, cal moltes vegades posar molta atenció i interès, un silenci absolut en alguns moments, fer un esforç de coordinació dels uns amb els altres, i quan calgui, repetir uns quants cops una mateixa cosa, etc. Però sovint passa que els nens, tot i voler realitzar el treball, davant de les condicions exigides, algunes esmentades abans, no volen participar-hi. El nen pensa que l'esforç que posa en d'altres assignatures, no ha de ser el mateix en música. Costa molt modificar aquesta actitud per part del nen, i això fa que pocs treballs arribin al resultat final que és on els nens poden fruir i entrar dins de la música.

En la tria de cançons, melodies i ritmes es dona preferència al nostre folklore. Això es fa perquè el llenguatge musical té unes característiques rítmico-melòdiques diferents en cada cultura i convé que el nen estructurí el seu pensament musical segons les arrels folklòriques del seu país.

☆ ☆ ☆

Aquesta ha estat una experiència de treball de curs. D'aquest treball es desprenen gran quantitat de problemes i entrebancs que sorgeixen diàriament en les classes de música. La seva resolució no està únicament en les mans del mestre d'aquesta assignatura; el seu poc contacte amb els nens i la seva poca incidència dins l'escola, no ho fa pas possible. Seria inútil que el mestre de música reivindicés a classe les excel·lències de la seva matèria. És un treball de tots, començant per l'equip de mestres de l'escola, l'adonar-se de la importància de l'educació sensible del nen. Tothom ha de ser conscient que estem submergits en un món ple de sons i que moltes vegades ni es descobreixen ni de bon tros s'entenen.

Hi ha uns programes molt carregats per cobrir i també moltes hores de treball del nen a l'escola, però si tothom fos conscient de la importància d'aquesta educació, es trobarien solucions, si bé no definitives, sí encaminades a una situació més favorable.

Elements possibles per a anar trobant la solució a aquests problemes

· A parvulari i a 1a. etapa el mestre de classe hauria d'assistir a classe de música,

Didàctica

utilitzant després elements d'aquesta en altres activitats del programa.

És necessari que el nen senti parlar de música i no faci únicament música en l'hora dedicada a aquesta matèria. L'escola es planteja molt sovint la necessitat d'interrelacionar les diferents assignatures, però la música no participa gens, o molt poques vegades, d'aquesta idea. Molt lligat amb això és important que el nen vegi que no és únicament el mestre de música que li canta una cançó, li posa un disc o li parla d'un músic, sinó que en qualsevol altra assignatura el mestre utilitza, de vegades, aquests mitjans.

És del tot necessari i urgent el replanteig del temps dedicat a l'educació musical i del material existent.

L'escola ha de fomentar en els pares la valoració positiva i seriosa de la música. És molt trist que un nen digui a classe: «no puc estudiar la flauta a casa perquè als pares els molesta». No és un exemple únic ni exagerat, ja que l'ambient familiar, en moltes ocasions, ajuda molt poc el nen en aquest aspecte i moltes vegades el perjudica.

Per acabar, és al mestre de música i a tothom qui té una responsabilitat en aquesta tasca, a qui correspon la labor de sensibilitzar, continuament, en la música i la seva educació i en els problemes i dificultats existents.

M. Montserrat GUAL
Assumpció DOMENECH

BARCELONA: EL CONFLICTE DE LES ESCOLES

«Vaya democracia; la escuela una desgracia». «Ni un niño sin escuela ni un maestro sin trabajo». «Queremos nuestros profesores». «Enseñanza gratuita para un barrio obrero». Aquests i d'altres eslògans es van sentir durant tres hores, a la Plaça Espanya, el dia 23 de setembre per part d'una concentració de pares, alumnes i mestres de les escoles actualment en conflicte: Ferrer i Guàrdia, P. Riba, Sòller, Pegaso, etc. Des de mitjan setembre (i en alguns llocs des d'abans) Ciutat Meridiana, St. Andreu i Valle Hebrón s'han vist immersos en un conflicte, que es va estenent pel barri, entre les associacions de veïns o junta de pares de les escoles— que van escollir un equip de mestres del barri— i les autoritats del MEC, no disposades a refusar el sistema legal vigent de nomenament de mestres. Els quatre punts bàsics que reivindica la Coordinadora d'escoles en lluita són: classes amb un màxim de 30 alumnes per aula, intervenció dels pares en l'elecció dels mestres, gestió conjunta de pares i mestres i ensenyament gratuït.

L'enfrontament amb les autoritats del MEC es va ampliar a governació —amb l'actuació de les forces anti-disturbis contra l'ocupació del carrer i vies públiques— i als mestres propietaris, nomenats per l'administració que no volien renunciar les seves prerrogatives o al dret al treball. La duresa del conflicte s'ha anat aguditzant amb la fermesa i inamovibilitat dels implicats en el conflicte: actitud combativa de les escoles esmentades en la defensa dels quatre punts, inflexibilitat administrativa del MEC que no vol passar per alt la normativa legal o buscar una altra solució, duresa repressiva de la policia que va causar un ferit greu a Ciutat Meridiana i la postura de defensa del seu treball per part dels mestres nomenats pel Ministeri. Assemblees d'escola i de barri, sortides al carrer, interrupcions del tràfic, manifestacions, ocupació de

la delegació, etc. que han anat crispant els ànims dels sectors implicats en el conflicte i, especialment, les autoritats acadèmiques, que no s'han destacat massa pel seu esperit «dialogant i democràtic».

El ministeri posa reserves a la reducció a 30 alumnes per aula i a la intervenció dels pares en l'elecció dels mestres. La qüestió de la gratuïtat és assumida plenament, però hi manquen recursos financers. Els veïns en lluita raonen la plataforma reivindicativa de la següent manera: «Ens oposem a un sistema absurd i irracional de nomenament de mestres que fa impossible la formació d'un equip pedagògic estable. Els desplaçaments absurds dels mestres no tenen en compte les característiques dels nens, en funció dels barris, pobles o nacionalitats.

La nostra lluita va a favor del control de l'escola per pares, veïns i mestres. Volem un tipus de selecció dels educadors que tingui en compte la seva labor pedagògica, la seva preocupació per construir enfoncs nous cara a l'ensenyament i la seva integració en la problemàtica del barri.» (Extret d'una nota de la Coordinadora de pares, mestres i veïns de l'escola Pegaso).

I per portar a terme aquests propòsits no han abandonat cap mitjà: pressió, negociació amb el MEC i mestres opositors, intervenció de l'ajuntament i parlamentaris, postures flexibles de cara a trobar una solució conjunta, etcètera.

En el moment de redactar aquestes línies sembla que incloent algunes d'aquestes escoles en el Patronat de Suburbis es podria sortir de l'impasse en què es troba el conflicte. Però només amb canvis profunds de la política educativa podrem entrar en la solució dels problemes de fons que es troben al darrera del conflicte.

«IDEARI» DEL NOU EQUIP DEL MEC

Els responsables ministerials de la política educativa del país han fet l'opció de no donar resposta a cap dels grans problemes que té avui plantejats l'ensenyament arreu de l'Estat i «carregar el mort» de les solucions als parlamentaris.

De totes maneres, en una roda de premsa recent als mitjans informatius, van donar els seus criteris en relació a uns quants temes:

GESTIÓ DE L'ESCOLA

Es prepararà urgentment una normativa sobre un nou model de participació dels pares dels alumnes i dels propis alumnes en els centres escolars, acord que implica la decisió de l'actual equip ministerial de fomentar l'existència i actuació de les associacions de pares d'alumnes.

DESCENTRALITZACIÓ A L'ENSENYAMENT

El ministre, Sr. Cavero, va insistir en la necessitat de descentralitzar l'ensenyament, tant a nivell polític —«regiones»— com docent: nivells i centres d'ensenyament. «Si las autonomías no existieran —va afegir— habría que inventarlas, pues es imposible manejar un ministerio como el de Educación y Ciencia con el grado de centralismo que posee.» Dient, tot seguit, que la política ministerial referent a les Universitats era la d'adjudicar-los el màxim d'autonomia.

GRATUITAT. SUBVENCIONS. ENSENYAMENT PRIVAT

Després de repetir que la gratuïtat ja estava coberta a EGB, el que ara calia era ampliar-la

a pre-escolar —potser abans d'estendre l'escolaritat obligatòria als setze anys—. Però atendre tots els pàrvuls de 4 i 5 anys suposaria construir un milió de llocs escolars en els pròxims tres anys amb un cost aproximat de 75.000 milions de pessetes. Això, sense comptar les necessitats de 800.000 nenes i nens mal escolaritzats a EGB, més l'increment vegetatiu anual, que suposaria per al 1978, 1.190.000 noves places amb un cost de 48.000 milions. Tot això ho han de decidir els parlamentaris: si donen els diners i quines són les prioritats polítiques del moment.

Referent al tema inevitable de les subvencions i enfront del clamor popular per una escola pública i gratuïta, el ministre va declarar que no es podia abandonar l'ampli sector d'alumnes d'EGB i BUP de l'ensenyament privat i que es mantindrien els actuals recursos per a subvencions, incrementant només la partida dedicada als sous dels mestres segons l'augment salarial legislat. En relació a la llibertat d'ensenyament i al tipus d'escola cap al qual es caminava, el ministre va dir que això era una qüestió a resoldre per les Corts, les quals havien d'elaborar els criteris, amb el màxim de consens polític, i el futur model d'escola. Respecte a les Universitats privades es deia que no hi hauria inconvenient en el fet que existissin, sempre que no fossin finançades pel fons públic.

En relació a la demanda empresarial de pujar un 30 per 100 les quotes dels col·legis privats,

el ministre va contestar que el departament no autoritzaria un augment superior al 18 per 100.

CONTRACTACIÓ DEL PROFESSORAT

Respecte a les últimes negociacions, portades a terme pels representants dels PNN amb l'Administració sobre el contracte laboral o administratiu, el ministre va declarar que de moment no veia clara la solució —tal i com la formulaven els PNN—, però que el MEC prosseguiria les negociacions amb ells per veure la possibilitat d'accedir a la petició d'un contracte laboral. Igualment va manifestar que els professors interins d'EGB tenen garantida una seguretat de treball durant cinc anys —com?—, però insistí en l'afirmació que serien les Corts les que tenien que pronunciar-se sobre el sistema d'accés a la docència, ja fos a través de concursos-oposició no memorístics o per mitjà de la promulgació d'una llei distinta.

PROPOSTA DE PRESSUPOST

De cara al proper curs es portarà al Congrés de Diputats la proposta de despeses del Ministeri d'E i C. de 250.000 milions, amb càrrec als pressupostos generals de l'Estat. Això suposa un augment del 50 % en relació al pressupost de l'any passat; si en restem l'índex d'inflació —que segons les dades oficials puja a un 30 %— quedarà en un augment real del 20 %.

Fins aquí els criteris del Departament sobre algunes qüestions «urgents» de l'ensenyament actual. Però la política ministerial no es basa només en les declaracions o promeses, sinó en la pràctica quotidiana. I la pràctica política del Ministeri ens demostra que els problemes fonamentals, que anem arrossegant des d'anys, continuen sense resoldre's. No es pot mantenir una postura legalista, retardant la solució dels problemes candents o transpassant tota la responsabilitat als parlamentaris. Cal trobar fórmules de compromís per resoldre els problemes més immediats.

O. J.

la resposta objectiva, clara i correcta a les preguntes dels infants

CÓMO SE TIENE UN NIÑO

Texto y dibujos de
Per Holm Knudsen

CÓMO SE TIENE UN NIÑO

Textos breus, precisos i fàcilment comprensibles.

Atraients il·lustracions a gran format i a tot color.

Edició dirigida pel
DR. PEDRO MARTÍNEZ LÓPEZ

**LLIBRE RECOMANAT PEL MINISTERI
D' EDUCACIÓ A DIVERSOS PAÏSOS**

Publicat per:
EIDER EDICIONES

Capitán Arenas, 22-24
BARCELONA-17

IV CONGRÉS D'ACIES

(Les Tècniques Freinet a l'escola)

Aquesta associació d'educadors, creada a València i autoritzada pel Ministeri de la Governació el 13 de maig del 1974, agrupa els mestres i professors que practiquen alguna de les tècniques inspirades per Celestin Freinet, per tal de fer que l'educació segueixi una via natural, viva i autèntica.

Durant els dies 25 al 30 de juliol d'aquest 1977, celebrà a Granada el seu IV Congrés, amb una assistència que sobrepassà totes les previsions, de tal manera que calgué cercar cuita-corrents un lloc on s'hi pogués encabir tothom, pel que feia tant a l'allotjament com als treballs que s'hi realitzarien.

Fou encoratjador veure com, de zones de l'estat espanyol diverses, sorgia un inesperat nombre d'inscripcions per participar al Congrés, d'una banda, i al curset d'iniciació que conjuntament es celebrava, per l'altra. Canàries, Andalusia i Galícia fornien xifres extraordinàries. També la representació de terres valencianes i de Barcelona era força notable.

La serietat i profunditat de les aportacions fetes i els acords resultants han mostrat unes possibilitats extraordinàries de treball i d'expansió d'un moviment pedagògic en línia amb les concepcions d'Escola Moderna, que gira a l'entorn del nen i organitza el treball en l'experiència que cada alumne té i aporta, i en la seva lliure expressió, cercant que en l'escola hi trobi lloc per realitzar personalment —individualment i en equip— un treball motivat que el formarà intel·lectualment i com a membre de la seva comunitat.

L'Associació, que ara decidí designar-se **Moviment Cooperatiu d'Escola Popular**, pretén crear un sistema de comunicació i d'intercanvi d'experiències entre tots els que practiquen les tècniques —poques o moltes— per tal de tenir una comprensió bàsica del paper i activitat de l'escola en el moment present.

Anualment es celebra un Congrés que té dues vessants: l'organitzativa i la de treball realitzat i en projecte.

Enguany s'ha vist, entre altres coses, com augmentava el nombre d'adherents i es creaven nous grups territorials que relacionen els companys que es troben a la mateixa zona.

Fou acordat posar al dia els Estatuts en allò que hagués envellit o estigués desfasat davant les noves perspectives que travessa el país.

Altres acords fan referència:

a la necessitat d'organitzar l'adquisició i distribució cooperativa dels instruments i materials específics necessaris per a la pràctica de les tècniques de treball escolar;

l'augment del contingut i del tiratge del butlletí «Colaboración»;

les edicions de materials elaborats pels grups de treball, els reculls de textos i treballs dels nens;

la preparació de materials que permetin el progrés individuals dels alumnes en certes tècniques i aprenentatges instrumentals, al ritme de la seva capacitat;

l'organització més efectiva de la coordinació entre els grups territorials a nivell associatiu i la cooperació de tots els grups de treball que es proposin objectius iguals o similars; l'edició dels treballs monogràfics i «conferències» que s'hagin elaborat per les classes. Donada la present conjuntura el **Moviment Cooperatiu d'Escola Popular**, tal com ja fou dit en l'Assemblea General de gener a València:

consisteix en un **lloc de trobada**, de formació, de treball cooperatiu, en la consecució de l'escola popular;

ofereix uns útils pedagògics, que ja han demostrat la seva validesa, per a la transformació efectiva de l'escola;

parteix de la realitat quotidiana, del treball de cada dia, i la reflexió cooperativa sobre ell, per plantejar les nostres alternatives;

ens incita a perfeccionar el nostre treball cooperatiu, per potenciar-ne la difusió a tots els nivells i assolir un potent moviment de mestres progressius.

Adreces útils:

Junta Directiva — MCEP, Apartat de correus 1380, València.

Butlletí «Colaboración» — Apartat de correus 2085, Granada.

Grup Territorial de Barcelona — a/c Rosa Sensat, Còrsega, 271. DP 14.

Salaris actualment vigents a la privada, segons el conveni

Recordem les retribucions que regeixen actualment (3a. fase) des de l'1-9-1977, del conveni de l'ensenyament privat, aprovat el 2-12-1976.

PREESCOLAR Pessetes

Director	36.156
Sots-director	35.552
Professor titular	28.000
Zelladora	17.000
Ajudant zelladora	13.200

EGB Pessetes

Director	38.256
Sots-director	37.652
Cap d'estudis	36.897
Cap departament	36.141
Professor titular	30.100
Ajudant	23.739

FP/1er. grau Pessetes

Director	39.990
Sots-director	39.265
Cap d'estudis	38.560
Cap de departament	37.855
Professor titular	30.100
Prof. agregat/adjunt	24.400
Mestre taller/laboratori	30.100
Adjunt taller/laboratori	24.400

BUP Pessetes

Director	43.980
Sots-director	42.540
Cap departament	40.586
Professor titular	32.100
Professor adjunt/ajudant	30.100

FP/2on. grau Pessetes

Director	44.021
Sots-director	42.580
Cap d'estudis	42.187
Cap de departament	40.615
Professor titular	32.100
Professor agregat	30.100
Mestre taller/laboratori	30.100
Adjunt taller/laboratori	29.400

Correspondència escolar entre el Principat i Catalunya-nord

Arran de la darrera Universitat Catalana d'Estiu, a Prada, hi ha hagut una sèrie inicial de contactes entre ensenyants del Principat i de Catalunya Nord. S'acordà la viabilitat d'establir una petita xarxa de correspondència escolar entre escoles, ben entès que l'objectiu primordial és el coneixement entre catalans de les dues bandes de la frontera. Els que hi estigueu interessats us podeu dirigir a:

· Institut de Batxillerat:
JOAN MUNDET
Institut de Batxillerat de Palafrugell.

· Escoles d'EGB:
JACINT CREUS
CNM «Dr. Fortià Solà» de Torelló.

Nota: Qui vulgui consultar el text del conveni, aquest va aparèixer a «Perspectiva Escolar» número 12 (febrer 1977).

V ESCOLA D'ESTIU DE LES COMARQUES DE GIRONA

Les activitats de la V Escola d'Estiu de les Comarques de Girona, van ser pensades tenint en compte la situació de l'escola actual, que, immòbil en els mètodes de la pedagogia

tradicional, necessita urgentment uns instruments per treballar en l'escola nova.

Ara bé, una presa d'actitud per al canvi metodològic és molt més que la utilització de noves fórmules, de nous models, o d'uns altres textos...

Per això, la proposta de treball era:

«un estudi conjunt de la nostra problemàtica,
una fonamentació psicopedagògica,
el coneixement de diverses experiències,
una manera pràctica i immediata de realitzar la nova escola

per a:

el coneixement dels nens i de la dinàmica de grups,

V ESCOLA D'ESTIU DE LES COMARQUES TARRAGONINES

Aquest any, la V Escola d'Estiu de les comarques tarragonines ha estat organitzada per:

La Delegació del Col·legi de Llicenciats,
L'Associació d'Antics Alumnes de la Normal,
L'ICE de la Universitat de Barcelona.

Es va celebrar a la Delegació Universitària de Tarragona del 4 al 16 de juliol i constà de 40 cursets als quals assistiren 457 participants dels quals 399 procedien de les mateixes comarques i la resta, d'altres naciohalitats i regions de l'Estat espanyol. Ultra els cursets esmentats, tingueren lloc diverses activitats i conferències entre les quals cal destacar: Presentacions d'alternatives d'ensenyament

dels diferents partits polítics, grups d'estudis i d'altres organitzacions.

«Experiències de parvulari durant la II República», a càrrec de Maria Pla.

«Els catalans als camps de concentració nazis», a càrrec de Montserrat Roig.

Presentació del «Servei per a la Protecció del Patrimoni Arquitectònic Català» (SERPPAC).

«Experiències Montessori a Catalunya», a càrrec de M.ª Antònia Canals.

«Experiències d'autogestió a Bolonya», a càrrec del doctor Siguan.

«Conclusions del Congrés de Cultura Catalana sobre la música a l'escola», a càrrec de Pepa Rosselló.

l'estudi de les nostres comarques, la preparació i programació, ja ara, del curs vinent.»

Amb aquests criteris, l'ordenació cronològica del treball va seguir una línia que, començant amb l'estudi teòric, tot passant per la localització i coneixement de diferents experiències escolars actuals, portés en els darrers dies a la programació del curs vinent, dintre les possibilitats de cadascú. Les activitats quedaven dividides en dos grups paral·lels:

matins: pedagogia, en general i psicologia
tardes: metodologies concretes

Però cal completar l'objectiu de la V Escola d'Estiu amb el sub-títol amb que s'anunciava: «Per la Nova Escola Catalana», que segons el

plà seguit va significar la concreció de tot aquest ordre de problemes, de mètodes i possibilitats estudiades, en les realitats de la Catalunya actual i molt particularment a les comarques de Girona.

L'assistència va passar de dos-cents inscrits, una bona part dels quals van manifestar la necessitat de l'intercanvi d'experiències per tot el curs vinent, com a forma de mútua col·laboració per a la nova escola. Així, van quedar constituïts diferents grups de treball permanents; entre ells, parvulari, Ciències Naturals, Escoles Unitàries, etc... la continuïtat dels quals, amb la repercussió que puguin tenir a les escoles, serà el millor acompliment dels objectius de l'Escola d'Estiu.

**Comissió de Qualitat de l'Ensenyament
del Moviment de Mestres. Girona**

ALTRES ACTIVITATS

Cinema i Teatre.

Cançons, danses i animació, a càrrec del grup «El Sac» i «Ara va de bo».

Edició d'una revista diària confeccionada a base d'aportacions dels mateixos participants a l'Escola d'Estiu.

Cal remarcar que aquest any s'ha triplicat el nombre de participants de l'edició passada, a causa entre d'altres coses de la subvenció rebuda del INCIE a través del ICE.

Aquesta Escola d'Estiu ha estat una trobada d'ensenyants on a més de les activitats assenyalades, s'han posat en comú els problemes professionals dels ensenyants, sobretot la qüestió sindical. En aquest sentit, els mestres de l'escola estatal van presentar l'avantprojecte dels estatuts que han elaborat. Per part dels ensenyants de les escoles privades es va iniciar un debat que continuarà al llarg d'aquest curs escolar per tal d'anar vers un SINDICAT UNITARI D'ENSENYANTS.

LES ELECCIONS SINDICALS I L'ENSENYAMENT

Davant la imminència de les eleccions sindicals, que el president del Govern podria convocar durant la presentació al Congrés del programa econòmic del Govern, hem cregut important ressenyar els resultats obtinguts fins ara —començament d'octubre— de les negociacions entre les centrals i el Govern. Aquest fet i la normativa legal que en resulti és d'una importància cabdal per a l'acció sindical a l'empresa, per al futur sindical del país i per a la clarificació sindical a l'ensenyament, que servirà per millorar la situació professional dels ensenyants i anar avançant cap a una escola pública de qualitat.

De les declaracions de l'Administració i de diferents opinions sindicals qualificades es desprèn que hi haurà una normativa general, a partir d'un decret llei amb caràcter provisional fins que les Corts no aprovin la legislació definitiva, per a la celebració de les eleccions sindicals.

En línies generals, l'acció sindical a l'empresa i les relacions entre els treballadors i el patró passarien pels següents organismes (segons els criteris de l'administració):

L'Assemblea: com a òrgan sobirà de la voluntat col·lectiva del personal. Pot ser convocada pel Comitè d'empresa, per les seccions sindicals (10 per 100 d'afiliats), per la majoria de la plantilla o per l'empresari. Limitacions a la seva convocatòria i celebració.

Comitès o Consells d'Empresa (CE): organismes representatius de tots els treballadors de les empreses de més de 50 obrers, que tindrien la capacitat de negociació col·lectiva amb els patrons, així com en la vaga, les assemblees i en aspectes com seguretat i higiene en el treball.

Aquests comitès constaran d'un nombre de membres entre 8 i 20.

Delegats de personal: elegits pels treballadors de les empreses de menys de 50, amb similars atribucions que el CE, però sense formar organisme col·lectiu.

Seccions Sindicals: organismes dels diferents sindicats, amb més d'un 5 o 10 % d'afiliats —segons les empreses—, per les activitats específiques pròpies; poden assistir a les reunions del CE, amb veu però sense vot.

Delegat sindical: representant d'un sindicat que disposaria d'un temps per a les activitats al seu càrrec, però inferior al dels delegats del personal.

L'elecció dels representants de tots els treballadors (CE i Delegats de personal) la realitzarien tots els treballadors de l'empresa majors de 18 anys, i en el cas de la construcció, pels obrers fixos de plantilla. El sistema seria: majoritari i de llistes obertes en les empreses de menys de 500 treballadors i de llistes tancades i sistema proporcional (amb el correctiu D'Hont), en les de més de 500 treballadors. L'elecció no es faria per categories professionals ni per grups homogenis de producció, sinó pel de tots a tots, a través de llistes presentades pels sindicats o un 10 per 100 de treballadors no afiliats. En el projecte del Govern, la facultat de contractació col·lectiva fora de l'àmbit de l'empresa es deixa a les Centrals obreres més representatives del sector de què es tracti. Per últim, les eleccions les convocaria el ministeri del Treball per a una durada de dos anys.

Enfront d'aquestes propostes de l'Administració els Sindicats van manifestar que algunes disposicions podien lesionar els drets dels treballadors a les empreses. En concret, la CNT ha refusat la intervenció del Govern en les eleccions sindicals i està en contra d'aquesta convocatòria. El conjunt de Sindicats refusen la limitació del vot als majors de 18 anys i l'exigència de ser treballador fix de plantilla pel ram de la construcció. De la mateixa manera, la xifra màxima de 20 delegats per CE sembla curta.

Sobre el sistema d'elecció sindical hi ha discrepància entre els mateixos Sindicats i en relació a la proposta administrativa:

UGT: vol llistes tancades i sistema proporcional.

CNT: està en contra de la ingerència del govern, defensant la seva concepció assembleïsta del moviment obrer i acceptant la formació de comitès amb funcions de caràcter administratiu.

CSUT: llistes obertes i sistema majoritari.

CC.OO.: llistes obertes i sistema proporcional sobre la mitjana de cada candidatura.

Les competències del Comité d'empresa s'haurien d'ampliar —segons els Sindicats— en el sentit de conèixer i decidir sobre la política d'ocupació, expedients de crisi, categories professionals, disciplina, qüestions socials, control de la política d'inversions i dels mètodes de treball.

En relació a les limitacions de les assemblees, les Centrals creuen que ha de quedar garantit el dre de reunió i, sempre que es complissin uns acords mínims, la convocatòria d'una assemblea no podria ser desautoritzada. Referent a qui seria l'interlocutor de la patronal en els convenis d'àmbit superior a l'empresa, el Govern i una sèrie de Centrals plantegen que han de ser únicament les Centrals sindicals; CC.OO., SU i USO —amb matisacions— defensen la tesi que s'ha de donar una participació als elegits directament de la base, a través d'alguna fórmula mixta de representació Sindicats-Comitès.

El que s'observa en aquesta anàlisi de posicions és que hi ha un estira i arronsa constant. Per part del Govern, que vol retallar els drets sindicals i, per part de les Centrals, que pretenen ampliar-los al màxim. Per altra part, hi ha dues tendències dintre de les mateixes Centrals sobre on es posa l'accent o qué té més importància en l'acció sindical: els organismes elegits per tots els treballadors o qué té més importància en l'acció sindical: de cada Central?

En el camp de l'ensenyament aquestes eleccions plantegen una sèrie de problemes que voldríem esmentar de cara a la reflexió de les diverses organitzacions sindicals i perquè hi doni solució qui li correspongui.

El minifundisme escolar —especialment agut en el camp privat— pot generar una dispersió considerable de l'acció sindical pel fet de

tractar-se de centres petits, i pot suposar un minvament de la força representativa dels treballadors d'aquest ram per la pròpia dispersió territorial dels centres. Enfront d'això s'hauria d'articular un sistema d'organització zonal, territorial o local —per fer front conjuntament als greus problemes provocats per la crisi escolar existent— en base a un consell de zona, elegit per l'assemblea dels delegats de centre o una solució similar. Per altra part, les solucions definitives d'aquest sector de l'ensenyament vindran donades en la negociació col·lectiva sectorial; trobar un sistema de representació directa per aquesta negociació és fonamental en un sector de baixa consciència sindical i de poc índex d'afiliació als diversos sindicats. La celebració de les eleccions sindicals, a tot arreu al mateix temps, pot ser —per a l'ensenyament— un moment d'enfortir la solidaritat obrera als diferents sectors enfront de la crisi entre els assalariats i d'augmentar la representació sindical i la consciència sindical dels ensenyants.

Un altre problema a dilucidar és: què passarà amb l'ensenyament estatal i tot el funcionari. Els marginaran de l'acció sindical general? Es quedaran sense la representació sindical a què tenen dret, com tot treballador? S'aguditzarà la divisió de l'ensenyament entre privat i estatal i, per tant, entre els treballadors d'un i altre sector? La qual cosa planteja el problema de dilucidar el contingut de les eleccions a l'ensenyament i del programa de transformació (o no) de l'escola que es presenti. L'elecció de delegats als centres d'ensenyança —per les seves peculiaritats de servei públic— no es pot fer *només* en funció dels criteris de defensa laboral i de reivindicacions immediates. Hi entra en joc el futur de l'ensenyament, la seva funció social i el model d'escola que cada candidat defensi en el seu programa. Aquests i d'altres problemes reclamen una resposta i solució urgent de les organitzacions sindicals i dels sectors implicats. Pel bé del futur sindical i professional dels treballadors de l'ensenyament i per la millora i definitiva solució dels problemes de l'ensenyament en concret.

"Els mapes fan pensar; si els podem lligar amb les nostres paraules"

**BIBLOGRAF, S. A.
PRESENTA
EL PRIMER ATLAS
EN CATALÀ.**

SPE

ATLAS

DIDÀCTIC UNIVERSAL

FITXA TÈCNICA

Format: 23 x 28 cm.

**Pàgines: 80 impreses
a 4 tintes.**

Enquadernació: Símil tela.

68 MAPES

i 91 IL·LUSTRACIONS

A TOT COLOR.

**AMB UN COMPLETÍSSIM
DICIONARI DE
CONCEPTES GEOGRÀFICS
I CARTOGRÀFICS.**

**Una obra adreçada al públic
en general i a la nostra
escola en particular.**

**"Constitueix una aportació
considerable a l'esforç
general pel retrobament
entre escola i llengua,
retrobament imprescindible
si aspirem a tenir llengua i a
tenir escola."**

**MARTA MATA I GARRIGA,
de l'equip de mestres
"Rosa Sensat". (Del pròleg.)**

**A LA VENDA A LES
MILLORS LLIBRERIES.**

BIBLOGRAF *SPE*
Bruc, 151 - BARCELONA (9)

PERSPECTIVA ESCOLAR

Què en penseu de...

59

Durant l'Escola d'Estiu d'aquest any vàrem aprofitar la concentració de mestres per passar una petita enquesta sobre aquesta revista.

L'enquesta és bastant reduïda i no reflecteix clarament el que en penseu els mestres, de Perspectiva Escolar, però sí que reflecteix l'opinió sobre alguns aspectes sobretot de format i interessos per les diferents seccions.

Vàrem obtenir 1.045 respostes en total.

Una de les preguntes estava orientada a saber la freqüència en que es llegia la revista. Les respostes obtingudes vàren ser:

sempre	30,8 %
majoria	25,5 %
algun cop	43,7 %

La següent resposta fa referència a les seccions més consultades o preferentment llegides. Les xifres les donem en forma d'índex que s'han elaborat per simplificar el resultat de freqüències com: sempre, majoria, algun cop, mai.

Monogràfics	5,06
Experiències	5,58
Didàctiques	5,79
Informacions i comentaris	4,14
Bibliografia	4,19
Per a nois i noies	2,85
Què en penseu de...?	2,61

Els resultats ens mostren que les seccions més llegides són Didàctica, Experiències i monogràfics, seguit de la Bibliografia i Informacions i Comentaris, mentre que les seccions que menys es llegeixen són Per als nois i noies i Què en penseu de...?

Una altra pregunta formulada era sobre l'opinió general de la revista, que ha obtingut els següents resultats:

Molt interessant	24,3 % (228)
Interessant	74,7 % (701)
Poc interessant	1,1 % (10)

Quant a la qüestió de si la revista resulta per al lector massa teòrica o massa aplicada, les respostes es distribueixen així:

En general, com et resulta la revista?

Massa teòrica	15,7 %
Massa aplicada	3,1 %
Hi ha un bon equilibri entre la teoria i la pràctica	81,2 %

Un altre aspecte de la revista és el seu format i compaginació, on també n'hem recollit respostes:

Sobre si agrada o no el format, la resposta ha estat afirmativa per a tothom. Quant a la compaginació, el 5,9 % ha respost molt; el 82,9 bastant i l'1,2 poc.

C. D.

ABACUS

cooperativa

CÒRSEGA, 269, tenda esquerra,

on hi trobareu els articles habituals:

- materials d'escriptori i dibuix
- materials per a la classe
 - llibres per a infants
 - llibres per a adults
- llibres d'ensenyament
 - discos i cassettes
- jocs i joguines didàctiques, etc

Per a fer-se soci, informeu-vos a
PARIS 204, pral. BARCELONA-8
Tels.: 227 89 90 - 227 89 78

LERENA, Carlos, **Escuela, ideología y clases sociales en España**, Ed. Ariel, Barcelona 1976.

El llibre que presentem, tesi doctoral de l'autor, és una contribució interessant a l'anàlisi sociològica de l'aparell escolar en la societat espanyola.

Els dos objectius fonamentals del llibre són: en primer lloc oferir-nos una contribució teòrica-metodològica de com s'han d'abordar sociològicament els problemes de l'educació; realitza sota aquest prisma una crítica a la sociologia purament empirista i recull les aportacions d'alguns sociòlegs moderns d'orientació marxista.

En segon lloc, aplica la seva metodologia i el seu punt de partida teòric a l'anàlisi del sistema educatiu espanyol. Distingeix fonamentalment el sistema que anomena tradicional del sistema tecnocràtic —a partir dels anys 70 i la nova llei— analitzant comparativament la manera com realitzen les dues formes educatives llurs funcions classistes en la societat espanyola. En el context d'aquest marc general s'hi contenen elements, al nostre entendre, interessants tant des del punt de vista de la interpretació general, com en l'anàlisi concreta dels diferents períodes històrics on aporta aspectes molt suggestius.

Una virtut del llibre és trencar amb una visió massa dicotòmica i simplista de la reproducció que fa l'aparell escolar del sistema de classes, en la direcció que ja havien apuntat autors com Fernández de Castro.

BIBLIOTECA DE SOCIOLOGIA

CARLOS LERENA

**ESCUELA,
IDEOLOGIA Y
CLASES SOCIALES
EN ESPAÑA**

COLECCION DEMOS
EDITORIAL ARIEL

Tot i això si hem d'assenyalar breument alguna crítica diríem que potser ens resulta una mica massa retòric d'exposició i, per tant, sovint pesat de lectura —el fet de ser una tesi doctoral pot excusar-ho— i en segon lloc que, tot i el que hem dit en el paràgraf anterior, encara ens dona una visió, al nostre parer, massa «funcionalista» de l'escola. És a dir hi manca una anàlisi de les contradiccions en el si de la mateixa institució i com a part de la societat global en definitiva un tractament de l'escola i el canvi social, ja que finalment queden només accentuats els aspectes «conservadors» és a dir de reproducció de l'ordre establert.

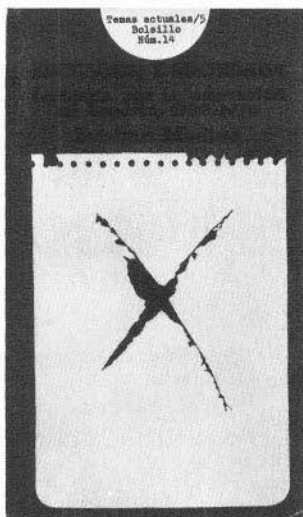
J. M. M.

NASH, Roy. **¿Qué ocurre en las aulas?** Centropress, Madrid 1977. 172 pp.

Un llibre de sociologia de l'educació amb un tema poc o gens tractat a casa nostra, des d'una perspectiva sociològica: l'aula com a sistema cultural, i la percepció interpersonal en la relació professor-alumne.

Temes com la col·locació dels alumnes a la classe, la conducta de l'alumne i la seva percepció per part del professor, la creació de la pròpia «imatge» a la classe, les «pandilles», etc. són analitzats per l'autor sobre la base d'estudis empírics.

MEDINA, Esteban. «La lucha por la educación en España, 1770-1970», Educación y Sociedad/1, Ed. Ayuso, Madrid 1977.

Aquest llibre d'Esteban Medina és el primer volum dels tres que formen l'obra «Educación y Sociedad», escrita per especialistes en el tema. Donar una panoràmica històrica de dos-cents anys —des de 1770 a 1970— de lluita per l'educació a Espanya en un llibret d'unes cent trenta pàgines és un xic difícil. L'intent, i a més reeixit de la forma com ho ha estat en aquest llibre, ja és ben lloable. El llibre està dividit en set capítols, que comprenen set períodes històrics (i que bé en podrien omplir set extensos volums): la reforma il·lustrada, les primeres reformes liberals i la reacció fernandina, la legislació educativa dels moderats, el fracàs de les reformes progressis-

tes i l'estancament de la Restauració, pedagogia i regeneració, l'acció pedagògica de la II República l'etapa franquista amb les seves lluites per la democratització del sistema.

Malgrat alguns buits i tractament desigual d'algun període històric, especialment singular pel que fa al moviment escolar —el primer terç del segle XX i pel que respecta a Catalunya— el llibre és una bona eina de treball per estudiants de pedagogia i estudiants de Magisteri, que coneguin amb més profunditat el període històric ressenyat. La visió del conjunt que dona i la temàtica central, que ve exposada en el títol del llibre, el fan recomanable per a mestres i pares interessats en el problema educatiu i a donar una alternativa democràtica i pública a l'actual crisi de l'ensenyament.

Onofre Janer

BOZAL, Valeriano. **Una alternativa para la enseñanza**. Centropress, Madrid 1973. 303 pp.

Un llibre útil per situar l'actual debat i polèmica entorn a les alternatives de l'ensenyament. De fet, el llibre ho enfoca des de la perspectiva de Madrid i la declaració del Col·legi de Doctors i Llicenciats de Madrid n'és el centre de l'exposició.

A les pàgines del llibre es situa el marc educatiu i polític on neix l'alternativa, les crítiques que ha rebut (tant per part dels qui defensen l'actual «statu quo» com dels qui consideren l'alternativa com a reformista), els arguments a favor i en contra. L'alternativa de Madrid és comparada també amb altres declaracions (reproduïdes íntegrament en un apèndix documental). Un recull sistemàtic, però fàcil de llegir.

El joc, considerat normalment com una activitat de segon o tercer ordre dins de les escoles, ens sembla, en canvi, una de les activitats més enriquidores i necessàries en la vida de l'infant pel fet, justament, que, si no és forçat, es situa sempre al bell mig dels interessos del nen en un moment donat i al bell mig de les capacitats intel·lectuals també en un moment donat. El joc ajuda al nen a conèixer amb els seus companys i a compartir certes activitats i interessos; el joc pot alliberar tensions i canalitzar conflictes, pot ajudar a fer descobrir a l'infant noves capacitats pròpies i possibles utilitzacions i qualitats dels objectes.

El mestre ha de participar en el joc que els nens organitzen espontàniament, ha de

buscar recursos quan no en surten, introduir jocs oblidats, buscar material adequat i en tot moment, amb la seva presència i les seves actituds, valorar els jocs dels infants.

Concretant els diversos tipus de jocs, ens trobem:

Joc funcional. Serveix per explorar les pròpies possibilitats d'acció, els objectes i les seves qualitats.

Té un interès preponderant durant els primers anys, en què el nen construeix les primeres nocions del món exterior, i també quan hi ha una adquisició incipient d'una nova funció fins que aquesta queda totalment integrada al conjunt de possibilitats del nen.

L'adult pot oferir material adequat, iniciar l'activitat, intentar que no es mecanitzi, és a dir, que no es faci un ús fix i determinat del material.

Exemples de joc funcional són: posar i treure, omplir i buidar, fer girar un objecte rodó, llençar i recollir, etc.

Material: pilotes, cordes de saltar, «yo-yo», boles, galledes, escala horitzontal, passes de gegant, tauló per caminar pel damunt, cordes penjades, barra fixa, bicicleta, pneumàtics vells, etc.

Joc simbòlic. Reprodueix situacions de la vida real, més o menys transformades en funció dels desigs, pors i curiositats del nen, estretament lligats al seu moment d'evolució afectiva. Té un interès preponderant entre els dos i els set o vuit anys, i més endavant queda en forma de dramatitzacions, fantasies, etcètera.

L'adult pot acompanyar i prendre part activa en el corrent de pensament que con-

Per als nois i noies

dueix el nen, però ha de respectar i afavorir la seva descloa, facilitar que els nens juguin així amb els de la seva edat, ja que tenen conflictes i pensaments similars.

Exemples de jocs simbòlics són: jugar a pares i mares, a vendre, jocs amb titelles, representacions pensades pels nens, disfressar-se, inventar contes, etc.

Material: fireta, cuines, taulells, titelles, robes velles, carretes, nines...

Cançons i jocs populars (que afavoreixen també el llenguatge, el ritme i la memòria).

Jocs de construcció. Presuposa la utilització d'un material concret i, per tant, una certa disciplina de l'activitat,

perseverança i tolerància a la frustració; és, de molt, el més utilitzat a les escoles en forma de jocs didàctics.

El seu interès comença a partir de l'any en endavant, amb diferents materials i diferent complexitat de l'activitat requerida.

L'adult ha de ser present per triar el material, ajudar el nen a tolerar-se els errors que comet i tractar que obtingui resultats gratificadors. A poc a poc el nen s'independitza i troba aleshores un plaer autèntic en la pròpia activitat i en els seus resultats. Exemples d'aquests jocs entre els petits són els jocs amb sorra, amb fang, amb fustes grosses, «clauets», etcètera.

Material: sorra, manguera, safareig, fang, maons. Per als més grandets, trencaclosques, jocs de construcció amb fustes més complexes que les dels petits, i, a partir de 10 anys, mecanos, «legos».

Joc de regles. El joc consisteix a dur a terme una activitat que està fortament codificada i que permet al nen mesurar-se en front d'unes regles fixes i sovint arbitràries.

Té un interès preponderant a partir de set o vuit anys i continua sota diverses formes de complexitat creixent. Els nens comencen per jocs de regles inventades per ells mateixos del tipus «saltar tres rajoles», «anar a peu coix fins a un punt determinat», per després, un cop après el valor de la regla, acceptar-ne de totalment vingudes de fora.

L'adult no ha d'intervenir quan ells les inventen; ha de ser-hi present, als inicis dels jocs amb regles externes, per ajudar a tolerar el sentiment d'arbitrarietat i d'injustícia que presuposa, a frenar l'impuls de fer trampes per guanyar de totes passades i a buscar jocs d'una complexitat de regles assumibles per l'edat.

Exemples: jocs de cartes, parxís, dominó, dames, ping-pong, escacs i tots els jocs d'esports que a més a més comporten competició entre equips.

Material: mini-camps amb cistella d'encestar, porteries encara que siguin pintades, etcètera.

Jocs de taula: cartes, parxís, dames, salta, futbol amb botons, etc.

novetats!

Quins llibres han de llegir els nens?

Selecció de llibres per a nens

- **classificats per edats:** des de nens que no saben llegir fins a 14 anys.
- **classificats per temes:** contes populars, contes clàssics, poesies, narracions, llegendes, coneixements, viatges, dramatització, etc.
- **amb una introducció:** paper de la lectura en l'educació, orientació de la lectura, criteris de selecció i gradació de lectures.
- **amb índex per autors**
- **amb índex per títols**

P.V.P. 300,— Ptes.

També sortirà l'edició en castellà:

¿Qué libros han de leer los niños?

Per una nova Escola Pública Catalana

planteig, discussions i conclusions dels grups de treball del Tema General de l'XI Escola d'Estiu de Barcelona (juliol 76)

P.V.P. 250,— Ptes.

Demaneu-los a la vostra llibreria habitual o bé a
ROSA SENSAT, Còrsega, 271, pral.
Barcelona-8 (Tel.: 228 00 03)

Publicacions de Rosa Sensat

Al servei dels mestres

Nova col·lecció

QUADERNS DE MATEMÀTICA

Primers Títols

VOCABULARI DE
MATEMÀTICA BÀSICA

PROGRAMACIÓ DE LA
MATEMÀTICA A LA
PRIMERA ETAPA